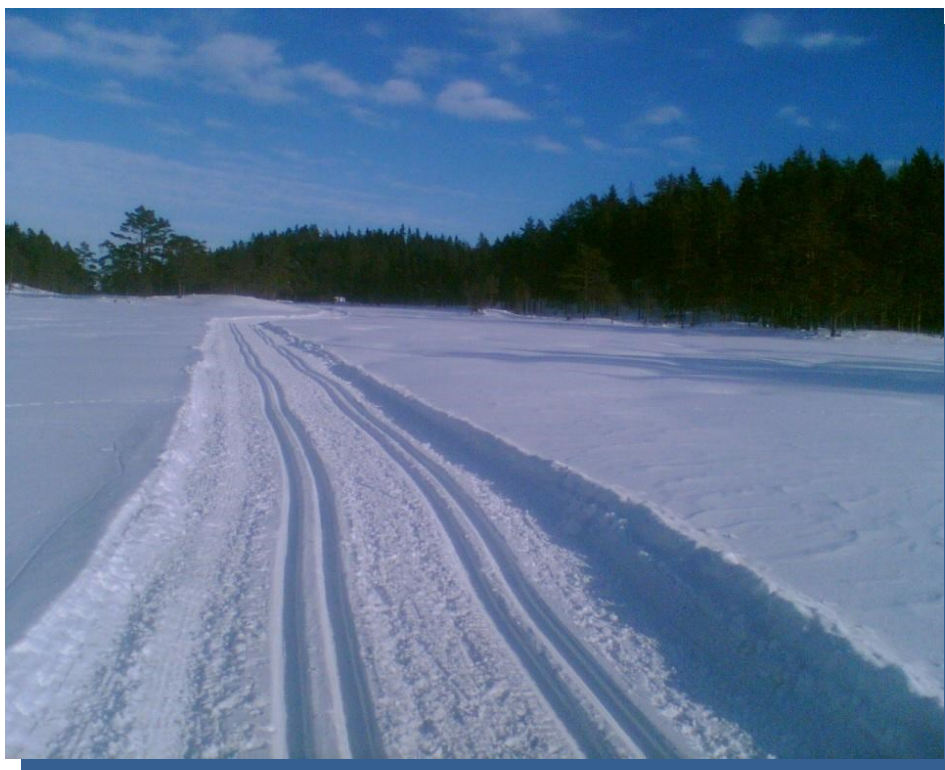

VEGÅRSHEI
KOMMUNE

KOMMUNEUTREDNING

Tema:
Kommuneutredning

Utarbeidet av:
Arbeidsutvalg nedsatt av
Vegårshei kommunestyre

Vedtatt av
Vegårshei kommunestyre: 16.06.15

Innhold

Forord	3
DEL 1 – UTREDNING	4
1. Innledning	4
2. Kommunen i dag	6
2.1. Tjenesteyter	7
2.2. Myndighetsutøvelse	10
2.3. Samfunnsutvikler	13
2.4. Demokratisk arena	16
3. Beskrivelse av eksisterende samarbeid	19
4. Ønsker knyttet til overføring av oppgaver til kommunesektoren	21
5. Konsekvenser ved valg av ulike løsninger for framtidig kommunestruktur	22
5.1. Konsekvenser av å opprettholde kommunegrensen som i dag (0-alternativet)	23
5.2. Konsekvenser av å slå sammen alle kommuner i Østre Agder til en ny kommune	29
5.3. Konsekvenser av å slå sammen kommunene i østregionen	34
5.4. Konsekvenser av å slå sammen Vegårshei og Tvedestrand	39
6. Andre kommunesammenslåingsprosjekter	44
7. Andre konsekvenser for lokalsamfunnet ved sammenslåing	45
8. Oppsummering	46
8.1. Arbeidsutvalgets konklusjoner	46
8.2. Anbefaling overfor kommunestyret	47
DEL 2 – VEDLEGG	48
9. Vedlegg (eget dokument)	48
10. Kilder	48

Forord

På bakgrunn av utredningsplikten i forbindelse med kommunereformen, fattet Vegårshei kommune et vedtak der det ble nedsatt et tverrpolitisk arbeidsutvalg. I tillegg til kommunestyrepolitikerne har rådmannen også vært medlem av utvalget, mens kommunalsjefen ble oppnevnt som sekretær. Utvalget har hatt følgende medlemmer:

- Kjetil Torp, ordfører KRF – leder av utvalget
- Lars Espeland H
- Kirsten Myren SP
- John Geir Smeland AP
- Nils Mjåvatn, FRP
- Ole Petter Skjævestad, rådmann
- Anne-Grete Glemming, kommunalsjef / sekretær

Arbeidsutvalget startet sitt arbeid i slutten av desember 2014, og la i sitt første møte opp en fremdriftsplan på bakgrunn av sentrale føringer og kommunestyrets mandat. Det ble lagt opp til full åpenhet om arbeidsutvalgets arbeid gjennom løpende orientering til kommunestyret, informasjon på kommunens hjemmeside, ansattportal og facebook. Kort oppsummert ble følgende prosess gjennomført:

- 5 utvalgsmøter (dag møter)
- 3 orienteringer i kommunestyret, inklusiv workshop (dag møte)
- Informasjon til kommunestyret fra Fylkesmannen
- 1 felles konferanse for alle kommunene i Østre Agder i Risør
- 1 felles møte for alle ungdomsrådene i Østre Agder i Froland
- Orientering til ledergruppe i ledermøter
- Orientering til tillitsvalgte i kontaktmøter
- Folkemøte (planlegges høsten 2015)

Alle kommunene i Østre Agder, har arbeidet utfra en felles mal til utredningsdokument, for å kunne forenkle sammenligningsgrunnlaget. Arbeidsutvalget i Vegårshei har gjennom sitt arbeid forsøkt å besvare og utdype spørsmålene i malen. I tillegg har arbeidsutvalget gjort noen ekstra tilføyelser i kapittel 8.

Et enstemmig arbeidsutvalg har jobbet frem en enkel, og ikke helt uttømmende foreløpig utredning der kommunestyret anbefales hvilke alternativer som bør utredes nærmere. Saken ble fremmet til behandling i kommunestyret 16.06.15.

Vegårshei 28.05.15

Kjetil Torp
(ordfører KRF)

Lars Espeland
(H)

Kirsten Myren
(SP)

John Geir Smeland
(AP)

Nils Mjåvatn
(FRP)

Ole Petter Skjævestad
(rådmann)

DEL 1 – UTREDNING

1. Innledning

Da kommunereformen ble behandlet i Stortinget våren 2014 understreket flertallet i kommunal- og forvaltningskomiteen at det er et utredningsansvar for alle kommuner. I de fleste fylkene har det vært oppstartsmøter arrangert av fylkesmennene. Flere regionråd har hatt møter der kommunereformen har vært på dagsorden. Det har også vært egne rådmannsmøter på tvers av kommuner og fylker.

Regjeringens veileder beskriver prosesser kommunene bør gå gjennom for å vurdere kommunesammenslåing, og gir nyttige råd og tips på veien.

Sentrale mål og føringer

Stortinget har sluttet seg til følgende overordnede mål for reformen som vil være førende for kommunens arbeid:

- Gode og likeverdig tjenester til innbyggerne
- Helhetlig og samordnet samfunnsutvikling
- Bærekraftige og økonomisk robuste kommuner
- Styrket lokaldemokrati

Kommunal- og moderniseringsdepartement understreker at kommunereformen er en velferdsreform. Det handler om bedre velferdstjenester der folk bor, nå og i fremtiden; gode skoler, pleie og omsorg når vi blir eldre, trygge barnehager for barna våre. Det handler også om hva som skal til for å ta vare på de innbyggerne som trenger det aller mest: Barn som trenger barnevernet, rusavhengige, mennesker med psykiske helseutfordringer og de som faller utenfor. Kommunereformen handler også om en bedre organisering i områder der både innbyggere og næringsliv daglig krysser flere kommunegrenser, og der større kommuner vil kunne gi en mer helhetlig og god planlegging til det beste for innbyggerne. Ekspertutvalget for kommunereform har satt opp ti kriterier for kommunene – som alle kommuner må vurdere:

1. Tilstrekkelig kapasitet
2. Relevant kompetanse
3. Tilstrekkelig distanse
4. Effektiv tjenesteproduksjon
5. Økonomisk soliditet
6. Valgfrihet
7. Funksjonelle samfunnsutviklingsområder
8. Høy politisk deltakelse
9. Lokal politisk styring
10. Lokal identitet

Vegårshei kommunestyre fattet følgende vedtak i PS 81/14 – 14.10.15

1. *Som følge av utredningsplikten i regjeringens kommunereform vil Vegårshei kommune delta aktivt i utredningsarbeid og prosesser knyttet til kommunereformen. Vegårshei kommune vil være tilstede og delta på de arenaer som fylkesmann, KS eller Østre- Agder tilrettelegger i forbindelse med reformarbeidet. Vegårshei kommune nedsetter et lokalt arbeidsutvalg for kommunereform bestående av:*

- *En representant fra hvert parti i kommunestyret slik:*
 - *John Geir Smeland AP, Nils Mjåvatn FRP, Lars Espeland H, Kjetil Torp KRF og Kirsten Myren SP*
- *Rådmann*

Det lokale arbeidsutvalget har følgende mandat:

- A. *Delta på arenaer hvor kommunestruktur er tema og søke å fremme kommunens interesser.*
- B. *Fremskaffe, systematisere og synliggjøre kunnskap om hvilke faktorer som har størst betydning for innbyggernes levkår i et 30 - 40 års perspektiv.*
Herunder å arbeide med spørsmålene:
 - *Er vi for sårbare på viktige områder pga. størrelsen?*
 - *Hva vil være viktigst for Vegårshei i et 30 - 40 års perspektiv?*
 - *Hva vil være viktigst for innbyggerne?*
 - *Hva påvirker det som er viktigst?*
 - *Hva er «vår region»?*
 - *I hvilken grad har utviklingen i regionen betydning for oss her i Vegårshei?*
 - *I hvilken grad er signaler om oppgaveflytting til kommunene på kort sikt viktig eller avgjørende*
- C. *Ha dialog med andre kommuner for å avklare deres ønske / vilje til å slå seg sammen med Vegårshei.*
- D. *Fortløpende å orientere formannskap og kommunestyre om prosessen, og legge evt. spørsmål som krever beslutning frem til behandling for samlet kommunestyre.*

Med bakgrunn i beslutninger og føringer fra Stortinget, styret i Østre Agder og kommunestyret har arbeidsutvalget i Vegårshei laget en lokal fremdriftsplan for prosessen for å ivareta sitt utredningsansvar.

2. Kommunen i dag

Vegårshei kommune er en vakker innlandskommune på 356 km² med mye skog og vann øst i Agder. Kommunen har de siste årene opplevd vekst i folketallet, noe som kan gjenspeile det gode omdømmet kommunen har opparbeidet over flere år. Ved utgangen av 2014 var det registret 2018 innbyggere. Økningen i folketallet kan tilskrives flere faktorer som blant annet arbeidsinnvandrere fra Nederland og Armenia, vellykket integrering av flyktninger og økt fødselstall.

Det er korte avstander til både hav, hei og sørlandsbyene, noe som bidrar til kommunen er en attraktiv bostedskommune, selv om ca. 52 % av den yrkesaktive befolkningen pendler ut av kommunen. Tradisjonelt stod tjenesteyting i skogbruket sterkt i Vegårshei. I takt med samfunnsutviklingen ellers, har det skjedd endringer i næringslivet. I dag er det få store bedrifter, men flere mindre innen mekanisk virksomhet, entreprenører, bygg- og trevareindustri, turisme og detaljnæringen. Kommunens forvaltning er den klart største arbeidsgiveren i kommunen med ca. 130 årsverk og ca. 230 ansatte. Det er også her de fleste kompetansearbeidsplassene finnes.

Kommunen har tradisjonelt skåret godt på levekårsstatistikker for hele befolkningen. Det har vært lite kriminalitet og rusproblematikk. Gode oppvekst vilkår blant barn og unge er noe kommunen er svært stolt over og stadig har fokus på å opprettholde. Kommunen har en 1-10 skole og har over tid levert gode resultater. I tillegg har kommunen et godt rykte for sine gode omsorgstjenester. Det er imidlertid verdt å merke seg at det i løpet av de siste to til tre år, har også Vegårshei begynt å speile samfunnsutviklingen generelt. Dette synliggjøres særlig ved at flere innbyggere har behov for hjelpetiltak innen barnevern, sosialstønader og rusoppfølging. I tillegg har Vegårshei over tid hatt større andel barn med enkeltvedtak i både barnehage og skole. Det kan imidlertid være ulike årsaker til dette.

Innbyggerne er engasjerte i et vell av frivillige lag og foreninger og dugnadsånden lever i beste velgående, noe som bidrar sterkt til et rikt kulturliv. Kommunen har et variert tilbud innen idrett, natur og friluftsopplevelser.

De positive sosiale forholdene bør kan hende tilskrives en blanding av noe "flaks" men også dyktighet fra både styrende myndigheter og innbyggerne i fellesskap.

Vegårshei har et sentrum, Myra, men har også tettstedet Ubergsmoen. I tillegg er det ti levende kretser, som stadig erfarer at interessen for spredt boligbygging og etablering er populært og voksende.

Selv om Sørlandet er mest kjent for sin kystturisme, er det ca. 700 fritidseiendommer i Vegårshei, og mange turister besøker oss gjennom hele året, og spesielt på sommeren.

Ved kommunevalget i 2011 stilte seks partier lister. Fem partier er i dag representert blant kommunestyrets 21 representanter. Kjønnsbalansen er godt ivaretatt blant de folkevalgte.

Kommunens økonomi er meget stram, men under kontroll.

2.1. Tjenesteyter

Som nevnt over, har Vegårshei kommune et godt omdømme på gode leveranser når det gjelder tjenesteyting innen de aller fleste fagfelt. Uavhengig av størrelse har de fleste kommuner i stor grad samme portefølje av oppgaver, men volumet blir svært ulikt.

En liten kommune gir oversikt, og mulighet til fleksibilitet. Lokalkunnskap både på geografi og i forhold til befolkningen har vist seg å være en suksessfaktor for Vegårshei.

Innen primærtjenester som oppvekst, helse og omsorg vil både kompetanse og kapasitet kunne ivaretas også i ad hoc situasjoner. På disse områdene er ikke en kommune som Vegårshei vesentlig mer sårbar enn betydelig større kommuner. Utfordringene og sårbarheten vil imidlertid være mye større innen fagfelt som i dag kun betjenes av en eller få enkeltpersoner. Dette gjelder et stort antall av våre tjenester og funksjoner. Det vises også til beskrivelsen av sårbarhetsutfordringer i punkt 2.2. Myndighetsutøvelse, samt sårbarhetsanalysen i kapittel 9, vedlegg.

Tabellen under illustrerer dagens situasjon for primærtjenestene:

TJENESTE	KAPASITET / BEHOV	KOMPETANSE
Barnehage	• Full barnehagedekning • Har plass til flere barn, men må da sette inn flere ressurser	• Pedagogisk personale ligger over norm
Skole	• Behov for mer areal • Gruppestørrelse over gjennomsnitt • Andel barn med enkelt vedtak er over gjennomsnitt	• God kompetanse • Elevene skårer over gjennomsnitt på grunnskolepoeng
Helse	• Legedekning er god • Fysioterapeut under norm	• God kompetanse
Omsorg	• Utvidelse av VBO med ny dementavdeling pågår • Kapasitet avhenger av økonomiske rammer	• God kompetanse
Tekniske / forvaltning	• Har kapasitet pr. d.d.	• Svært sårbar kompetanse innen V/A • God kompetanse innen håndverkerfag
Barnevern	• Sårbar på kapasitet • Interkommunalt samarbeid fra 2016	• God kompetanse
Andre tjenester, Se vedlegg - sårbarhetsanalyse		

Under blir ulike utfordringer listet opp i kortform.

Sterke / svake sider

- Godt omdømme
- God kvalitet på tjenestene
- God lokalkunnskap
- Høy grad av generalistkompetanse på mange felt
- Mangel på spisskompetanse på en del områder
- Nærhet til brukeren – korte avstander for å gjøre endringer -> som oftest positivt
- Nærhet til brukeren – kan utløse habilitetsspørsmål -> kan være sårbart
- Sårbarhet i forhold til kompetanse og kapasitet innen flere fagfelt

Utfordringer i forhold til demografi

- Små variasjoner i befolkningen kan få store utslag
 - Eks. barnekullene og kapasitet/plass på skolen
 - Utbygging av skole – endrede behov
 - Fremtidig befolkningssammensetning. Eldrebølgen frem mot 2040
 - (se oversikt i kapittel 8 vedlegg)

Utfordringer i forhold til infrastruktur

- Infrastruktur kan bli en utfordring for distriktene
- Eksisterende V/A infrastruktur begynner å bli gammel og trenger rehabilitering
- Spredt boligstruktur og bosettingsmønster fordyrer utbygging og drift av infrastruktur
 - Utbygging av V/A nett
 - Utbygging / kapasitet av mobilnett
 - Utbygging / kapasitet av fiber
 - Utbygging og vedlikehold av veinett
 - Offentlige transportmidler

Utfordringer i forhold til kompetanse, spesialisering og rekruttering

- Utfra dagens situasjon vil kommunen stå overfor flere utfordringer dersom enkeltpersoner av ulike årsaker uteblir fra sitt arbeid. Under kapittel 8, vedlegges en sårbarhetsanalyse som illustrerer dette.
 - Analysen synliggjør sårbarhet i dag på mange områder, også for vitale funksjoner
 - Noe kan løses ved styrking / omorganisering / samarbeid
 - Noen funksjoner vil være avhengig av spesialkompetanse
- Kommunen klarer i stor grad å fylle / ansette i ledige stillinger
 - Utfordringen ligger i å tiltrekke tilstrekkelig og god nok kompetanse
 - For å møte pålagte krav, må kommunen i noen grad dispensere fra lovverket
 - Vi vet ikke om dette er i større grad enn andre kommuner
 - Incentiver, som lønn, for å imøtekomme slike utfordringer er ikke benyttet

Utfordringer i forhold til økonomi

- Økonomien i Vegårshei kommune er meget stram, men ikke kritisk og under kontroll
- Økonomien må anses som oversiktlig
- Økonomien er ikke tilstrekkelig robust til å takle uforutsette hendelser
- Lite volum og liten handlefrihet gjør kommunen svært sårbar for uforutsette hendelser og økning i tjenestebehov, selv hos enkeltbrukere
- Utfordringer vil også være forhold som ligger utenfor kommunens kontroll

Utfordringer i forhold til framtidig oppgaveløsning

Vegårshei kommune samarbeider allerede innen flere tjenester, jfr. kapittel 3 nedenfor.

Innenfor fagfelt som barnevern, psykiatri og rus har dette hittil blitt betjent og håndtert av kommunens egne ansatte. Dette er krevende tjenester, som stiller strenge krav til kompetanse og oppfølging. Vegårshei har tradisjonelt hatt god lokalkunnskap, oversikt og kapasitet på disse områdene, og volumet på tjenestene har frem til de siste årene vært lavt i forhold til sammenlignbare kommuner.

Utviklingen de senere år har på den annen side synliggjort at Vegårshei i større grad speiler samfunnsutviklingen generelt. Dette kan ha flere årsaker, men det at folketallet øker relativt raskt, kan være en medvirkende faktor. Det vil si at omfanget og behovet for tjenester innen både barnevern, psykiatri og rus har økt betraktelig, og det stiller oss som tjenesteyter på flere prøver.

Lokalkunnskapen må i de fleste tilfeller sies kun å være en fordel, men nærheten til brukeren har vist seg å være utfordrende både for brukerne og de ansatte. I tillegg er sårbarheten stor innenfor disse fagfeltene. Kommunen må derfor tenke alternativt for disse tjenestene i årene fremover. Innenfor barnevern har det vært jobbet helt konkret med å få til et interkommunalt samarbeid for kommunene i østregionen. Slikt samarbeid er nå vedtatt og Vegårshei blir en del av dette fra 2016.

Kommunen opplever også sårbarhet innenfor enkelte andre tjenesteområder, eksempelvis servicefunksjoner direkte overfor innbyggerne og ulike støttefunksjoner for ansatte, enhetene og politikerne.

Innen for disse feltene er erfaringene at kapasitet er en større utfordring enn mangel på kompetanse. Med økte krav og forventninger fra både eksterne og interne interessenter, og ikke økte ressurser til oppgaveløsningen, må derfor tjenestehåndteringen foregå på en annerledes måte i tiden fremover. Nytenkning og innovasjon vil bli helt nødvendig og mest sannsynlig føre til bedre og tidsriktig service til interessentene. Økt interkommunalt samarbeid og digitalisering kan være en vei å gå. Forventningsavklaringer og "oppdragelse" blir derfor viktig stikkord dersom slike løsninger blir valgt.

Det henvises til sårbarhetsanalysen under vedlegg.

Vurdering av utfordringer innen temaet i 2040

Som nevnt kan økte forventninger og krav og fra både innbyggere og myndigheter bli vanskelig å imøtekomme med dagens ressurser og nivå. Det at kommunen i større grad møter samme utfordringer innenfor levekårsutfordringer, som sammenlignbare kommuner, stiller både kompetanse, kapasitet og sårbarhet på en stor prøve.

Den "nye kommunen" må blant annet ta høyde for å kunne følgende:

- Ta seg av betydelig flere 80 åringer enn i dag uten mere penger
- Sørge for at våre barns hoder blir så gode at vi kan leve av dem
- Ta vare på og utvikle sine ansatte
- Ta i bruk teknologi vi ikke har tenkt på enda
- Være i stand til å slutte å jobbe og tenke slik vi «alltid har gjort»

2.2. Myndighetsutøvelse

Vegårshei kommune har gode erfaringer og tradisjoner for god myndighetsutøvelse. I helt spesielle tilfeller, med komplekse saker, har kommunen søkt råd og kompetanse fra eksterne sakkyndige. Dette forekommer ikke ofte, men har vist seg å fungere når det har vært behov.

For mindre kommuner, som Vegårshei, vil det alltid være en avveining og prioritering for hvilken kompetanse kommunen har mulighet for å ha, og bør ha i egne rekker.

Utfordringer i forhold til myndighetsutøvelse

I en kommune med ca. 2000 innbyggere, har både kommunens administrasjon og kommunens politikere god kunnskap om og kjennskap til menneskene som bor i kommunen samt andre lokale forhold. I de fleste tilfeller vil dette utelukkende være en fordel.

Frivillige lag og foreninger er også flinke til å delta i den offentlige debatten, gjennom høringer og i folkemøter. Mange innbyggere innehar ofte "dobbeltroller" i form av å være aktive i frivilligheten samtidig som de er folkevalgte. Dette bidrar i noen grad til at politiske saker lettere når ut til større deler av befolkningen.

Det å følge lovverk, likhet og rettferdighet er viktige prinsipper ved tjeneste – og myndighetsutøvelse. Men likhet og rettferdighet kan være to sider av samme sak, og kan og bør ikke følges "slavisk" i all saksbehandling. Derfor kan mindre forhold og god lokalkunnskap både fra folkevalgte og administrasjon bidra til bedre rettferdighetsutøvelse. Det kan i tillegg gi rom for fleksibilitet og skjønn, og føre til et bedre resultat for alle parter.

På den annen side vil nærhet til brukerne og innbyggerne stille store krav til utøvelsen. Spesielt utfordrende kan dette være i forhold de folkevalgte, som i stor grad er fritidspolitikere og velges inn i kommunestyret av personlige hensyn, eller for aktuelle saker som lokalsamfunnet er opptatt av til ulike tider.

Innen enkelte fagfelt finnes kun en saksbehandler, og krav til profesjonalitet og objektivitet blir derfor svært høy. Kommunens erfaringer til nå er at våre saksbehandlere opptrer profesjonelt og har stor legitimitet blant befolkningen.

På den annen side blir det derfor særdeles viktig å ha fokus på følgende utfordringer både på administrativt og politisk nivå:

- Habilitet (små forhold / nærhet)
- Tilstrekkelig avstand i både saksbehandlingen og beslutningsprosessen)
- Opplevelse av ubehagelighet (rolleforståelse)
- Mindre kommuner vil ha større utfordringer på dette området, enn der avstandene til befolkningen er større

Utfordringer i forhold til saksbehandling / kapasitet / kvalitet (kompetanse)

Som nevnt over, er Vegårshei kommune kjent for å levere gode tjenester. Kommunen har dyktige medarbeidere innen alle tjenesteområder. Utfordringene vil derimot komme når enkelte medarbeidere av ulike årsaker uteblir fra sitt arbeid. I primærtjenestene som helse og omsorg, barnehage og skole vil det være mulighet for å sette inn vikarer (erstatte enkeltpersoner) for både kortere og lengre tidsrom. På andre fagfelt vil dette ikke være mulig på kort sikt, og kan skape større utfordringer på lengre sikt. Se vedlegg om "sårbarhetsanalyse".

Det må likevel bemerkes at kommunen i stor grad har vært "skånet" for slike utfordringer.

Nærværet innen fagfelt med få personer har vært svært høyt. Kommunen har mange dyktige og dedikerte medarbeidere som tar stort personlig ansvar for tjenesten de har ansvar for, og strekker seg svært langt for å ivareta dette ansvaret. Dette innebærer at vi til nå har klart å håndtere utfordringer som har dukket opp, men også at det det tidvis ytes arbeidsinnsats utover det som arbeidsmiljøloven tillater. I det senere har administrasjonen merket en større grad av slitasje blant medarbeiderne enn tidligere, og det er liten mulighet for å tøyne "strikken" ytterligere. Dette er viktige signaler, og må tas på høyeste alvor i fremtidig planlegging og prioritering av hvordan tjeneste- og myndighetsutøvelsen skal og bør være.

Kommunen som tjenesteleverandør mottar svært få klager fra innbyggerne. Kommunens klageutvalg behandlet eksempelvis 7 saker i 2014, 0 saker i 2013 og 0 saker i 2012.

Enhetene registrerer derimot selv både uønskede hendelser og avvik både når det gjelder HMS forhold og kvalitet på tjenestene. Det er ingenting som tyder på at dette er dårligere eller bedre enn andre kommuner.

Ved utgangen av 2014 hadde ikke kommunen restanser som har betydning for innbyggerne.

Kommunen har ikke jurister ansatt for å utøve denne profesjonen i egen stab. Det finnes likevel noe juridisk kompetanse i administrasjonen. Ved saksbehandling som krever juridisk kompetanse utover det som finnes i egen organisasjon, må dette kjøpes eksternt.

Utfordringer i forhold til habilitet

Med henhold til administrativ myndighetsutøvelse vises til det som er beskrevet over under utfordringer knyttet til myndighetsutøvelse. Vi mener at kommunen har både en dyktig og profesjonell administrasjon, som til nå har håndtert habilitetsspørsmål på en god måte.

Det er imidlertid viktig å merke seg at kravene til dette har økt.

I forhold til politiske beslutningsprosesser er kommunen også svært bevisst på habilitetsutfordringene, og at habilitetsreglene følges tilfredsstillende. Kommunen har imidlertid opplevd utfordringer knyttet til vedtaksførhet, bl.a. knyttet til kommuneplanen og saker relatert til frivillig lag og foreninger, der et stort antall av kommunestyrets medlemmer og varamedlemmer har vært inhabile.

Utfordringer avdekket gjennom statlig tilsyn

Kommunen opplever en tendens til stadig flere tilsyn både statlige og fra andre eksterne aktører.

På den ene siden er tilsyn bra, fordi den bidrar til forbedring der dette trengs. På den annen side er slike tilsyn, særlig de statlige, svært ressurskrevende.

Resultatene ved de gjennomførte tilsynene, har i hovedsak vist at kvaliteten i de tjenestene som leveres er god, men at systemer for dokumentasjon har vært for dårlige. Dette må mest sannsynlig tilskrives en kombinasjon av for dårlige rutiner og prioriteringer i forhold til ressurser. Samtidig bidrar tilsynene til bevisstgjøring i forhold til ansvarsfordeling mellom administrativt og politisk nivå.

Tilsynsbelastningen på enkeltpersoner, ledere og enheter blir imidlertid uforholdsmessig stor i en liten kommune som Vegårshei, sammenliknet med større kommuner. Dette har

sammenheng med at våre tjenester og oppgaver i mindre grad er oppdelte og spesialiserte (Vegårshei har generalistmodell), og at ledere og enheter i Vegårshei har svært brede ansvarsområder. Derfor vil de samme enheter og enkeltpersoner ofte bli "ofre" for flere tilsyn med ulike vinklinger, som i større kommuner vil fordeles på ulike avdelinger og tjenester. Dette bekreftes også av Fylkesmannen.

Utfordringer i forhold til framtidig oppgaveløsning

Det som er beskrevet under punktene over, som omhandler utfordringer, vil også være gjeldene for framtidig oppgaveløsning.

Stikkordene vil være hvilke tjenester kommunen skal levere, og hvilke ressurser kommunen vil ha til dette. Igjen vil sårbarhet i forhold til kompetanse og kapasitet bli avgjørende for hvordan kommunen kan løse samfunnsoppdraget.

Mindre kommuner må antakelig fortsatt i stor grad baseres på generalisten og i mindre grad på spesialisten. Interkommunalt samarbeid vil mest sannsynlig i enda større grad bli helt nødvendig innenfor enkelte tjenesteområder.

Vurdering av utfordringer innen temaet i 2040

Utfordringer innen 2040 kan beskrives omtrent som for punktet over. I tillegg er det grunn til å anta at både befolkningsutviklingen og krav og forventninger vil være annerledes enn i dag. Samtidig som den teknologiske utviklingen i enda større grad vil påvirke hvordan tjenestene utøves og leveres.

Den nøysomme mellom- og etterkrigsgenerasjonen er i ferd med å dø ut. Dagens og fremtidens innbyggere har, og forventer, stor tilgang på informasjon gjennom internett. Behovet for informasjon øker i takt med samfunnsutviklingen generelt, innbyggernes bevissthet om rettigheter og et stadig mer rettighetspreget lovverk, samt at forventninger øker i takt med velstand og levestandard.

2.3. Samfunnsutvikler

Vegårshei kommunestyre vedtok i PS 4/14 (4.2.14) ny rullert kommuneplan for tidsrommet 2014 – 2025. Arbeidet med rullering av kommuneplanen var en omfattende prosess med stor medvirkning og engasjement fra både administrasjonen, politikerne og innbyggerne.

Kommuneplanens samfunnsdel beskriver hvordan det er i kommunen nå, og hvordan innbyggerne ønsker å ha det i fremtiden. Slik sett gir den mange svar på de spørsmål som stilles i denne utredningen. Kommuneplanens samfunnsdel legges derfor ved dette dokumentet. Hovedmål for kommunen er definert slik:

“Være en attraktiv bokommune i kontinuerlig utvikling, med 2200 innbyggere innen 2025”.

“Kommunen vil satse på „befolkningsvekst og utvikling”. Dette er positiv for lokalsamfunnet samtidig som det vil kreve mye av kommunen. Noen av de største og viktigste utfordringene og oppgavene henger sammen med befolkningsvekst og utvikling”.

Målene i kommuneplanen deles inn i fire perspektiver slik:

- Samfunn (infrastruktur)
- Bruker og tjenester
- Organisasjon og medarbeider
- Økonomi

Utfordringer i forhold til langsiktig utvikling av lokalsamfunn og region

Vegårshei kommunes geografiske plassering ansees som gunstig sett i et regionalt lys. Innbyggerne har relativt korte avstander til arbeidsmarkedene i nabokommunene og i ellers i regionen. Dette gjør at kommunen i dag er en attraktiv bostedskommune, og ved målrettet og god utvikling også kan være det i fremtiden.

Kommunen har vært, og er, sterk på lokalsamfunnsutvikling, noe som kan ha påvirket den positive befolkningsutviklingen. Samtidig har kommunen “evnet” å tenke ut over egne grenser og bidratt noe i forhold til regionstenkingen. Det kan derfor bli en styrke for kommunen og i enda større grad å klare “tenke” sammen med andre. Kommunen ser særlig viktigheten av å bidra til utvikling av infrastruktur også for kommunene rundt oss.

Vegårshei utgjør sammen med de andre kommunene i Østre- Agdersamarbeidet en felles bo- og arbeidsregion, jfr. vedlegg. Det samme er langt på vei tilfelle når det gjelder ungdommens valg av videregående skoler. Vi kan dermed si at Østre Agder utgjør en felles bo- arbeids, og utdanningsregion.

Det å klare å tenke i et langsiktig perspektiv og identifisere viktige fremtidige oppgaver, muligheter og utfordringer vil kunne bli avgjørende for hvordan Vegårshei som lokalsamfunn skal utvikle seg og hvordan vi kan samhandle i regionen, og bidra til at vår region er konkurransedyktig målt opp mot en slagkraftig Kristiansandsregion i vest og Grenlandsregionen i øst.

Utfordringer i forhold til befolknings- og næringsutvikling og sysselsetting

Som nevnt over har kommunen vært, og er fortsatt, inne i en positiv utvikling hva gjelder befolkningsutvikling. Gode levekår for alle aldergrupper, god kvalitet på tjenestene og et godt omdømme har bidratt sterkt til dette, sammen med en svært offensiv boligpolitikk hvor kommunen har tatt ansvar for utvikling av attraktive boligfelt, vært pådriver for bygging av

leiligheter i sentrum, og lagt til rette for spredt boligbygging. Kommunen har på denne måten vært en sterk "motor" for lokalsamfunnsutvikling og befolkningsvekst.

Vegårsheibefolkningen har over tid vist stor grad av stedsidentitet og tilhørighet, og vi ser en tendens til at utflyttede unge stadig vender hjem med familie.

Vegårshei har få store, men flere mindre bedrifter. Gjennom planlegging har det blitt lagt til rette for disponible næringsområder. I kommuneplanen er Hovedmål næring slik:
"Være en aktiv støttespiller for å øke antall livskraftige bedrifter i kommunen og i regionen".

Vegårshei har 66,5 % (2013) sysselsetting, hvorav ca. 52 % er arbeidspendlere. Prosentdelen av kvinner som er yrkesaktive er bra, men graden av deltidsstillinger for kvinner må anses for høy. Her er Vegårshei dessverre i samme kategori som mange kommuner i Aust-Agder, og kommunen har en jobb å gjøre. utfordringene her er i stor grad innen såkalte "kvinnedominerte" yrker som helse og omsorg og i barnehagene.

Utfordringer og muligheter for Vegårshei kan kort oppsummeres slik:

- Lav arbeidsplassdekning sammenliknet med andre kommuner
- Tilgang på et stort arbeidsmarked i andre kommuner innenfor akseptabel pendleavstand
- Svært få kompetansearbeidsplasser (de fleste innen organisasjonen Vegårshei kommune)
- Høy andel unge som fullfører videregående skole
- Kultur for dyktighet og høy arbeidsmoral
- Lavt utdanningsnivå / lav andel med høyere utdanning
- Lav arbeidsledighet
- Likevel høy andel uføretrygdete og andel av befolkningen som står utenfor arbeidsmarkedet
- Svak score på likestillingsparametere – høy andel kvinner i deltidsstillinger
- Konkurransesulempe sammenliknet med nabokommuner som har næringsområder langs E-18
- Full barnehagedekning
- Gode oppvekstvilkår og god skole
- Attraktivitet som bo- og rekreasjonskommune

Nærmere oversikt vises i statistikker / tabeller under vedlegg.

Utfordringer som krever fellesløsninger på tvers av kommunegrenser

Som beskrevet under kapittel 3, har Vegårshei allerede flere områder som det samarbeides om. Noen av disse kom i stand på bakgrunn av manglende kompetanse i egen organisasjon, og andre ble begrunnet utfra sårbarhet og hensiktsmessig tidspunkt for fellesløsninger. I tillegg ser kommunen at det fremover vil være både hensiktsmessig og helt nødvendig å samarbeide også innen flere områder som beskrevet under kapittel 2.1.

I hvilken grad evner kommunen å gjennomføre vedtak i plan- og byggesaker?

Vegårshei kommune har i stor grad evnet og evner fortsatt å gjennomføre oppgaver knyttet til plan – og byggesaker. Ved større investeringsprosjekter og planutredninger har kommunen ved enkelte anledninger kjøpt tjenester fra eksterne aktører.

Trekk ved kommunens kulturelle tilhørighet og identitet

Det er stor grunn til å anta at innbyggerne i Vegårshei har stor grad av stedstilhørighet- og identitet. Dette kan kort oppsummeres slik:

- Stolthet over egen identitet og gode omdømme

- Oversiktlig og inkluderende samfunn
- Lav terskel for deltakelse i frivillige organisasjoner og samfunnsliv
- Mange frivillige lag og foreninger med stor variasjon
- Menighetsliv og idrettsliv er to tyngdepunkter
- Stor grad av samhold
- Stor dugnadsånd
- Stor grad av opplevelse av reel påvirkning og mulighet til å bidra
- Få som flytter fra kommunen
- Innflyttere flytter i noe større grad ut igjen
- Utflytting skjer i forbindelse med utdanning
- Mange vender tilbake med familie etter endt utdanning
- Mm

Utfordringer i forhold til framtidig oppgaveløsning

Lokalkunnskap, kultur, nærhet og eierforhold kan sies å ha vært suksessfaktorer i forhold til både mulighet for og inkludering i frivillighetsarbeid. De samme faktorene har til nå også hatt betydning for kommunens mulighet og vilje til å bidra og tilrettelegge for næringsutvikling.

Det er grunn til å anta at kommunenes fremtidige totale oppgaveløsning i mye større grad enn i dag, må baseres på samarbeid mellom frivillighet, privat næring og kommunenes egen administrasjon. Fortsatt eierforhold og stedlig identitet kan derfor bli en avgjørende faktor for fremtidig frivillighetsarbeid. På mindre steder (kommuner) vil lokalt næringsliv også i større grad være avhengige av andre aktører for å overleve. Kommunens egen aktivitet og frivillighetens aktivitet kan derfor få store synergier for lokalt næringsliv.

Dersom kommunen også i fremtiden skal bestå, vil den som nevnt tidligere være avhengig av utstrakt samarbeid med ulike aktører innad i kommunen, og et utstrakt interkommunalt samarbeid. Dette blir nødvendig for å ha nødvendig "back up", og forebygge ellers svært sårbare situasjoner.

Utfordringer i forhold til avstandsmessige forhold

Slik det ble beskrevet innledningsvis i kapittelet, er det relativt korte avstander både til hav og hei. Ca. 52 % av den yrkesaktive befolkningen pendler til arbeidssteder utenfor kommunen. Antall arbeidsplasser innen en radius på 45 minutter reisetid fra Myra sentrum utgjør i dag ca. 22 000. Det vises til vedlegg.

Vegårshei har ikke egen videregående skole, hvilket medfører at elevene herfra må transporteres til de respektive skolene i andre kommuner. Utover skoletransport, er det i dag et dårlig kollektivtilbud for innbyggerne i Vegårshei.

Det er mye som tyder på at behovet for økt og bedre kollektivtilbud i Vegårshei vil bli en viktig faktor for å møte krav og forventninger fra innbyggerne. Dette vil i særlig grad gjelde befolkningsgrupper, slik som flyktninger, eldre, barn og ungdom, som ikke selv har anledning eller mulighet til å ordne egen transport.

Selve avstandene til jobb- og skolemarkedet oppleves ikke som en utfordring, men oppgradering og drift av veinettet samt mangel på kollektivtransport er, og har alltid vært, en utfordring.

Vurdering av utfordringer innen temaet i 2040

Her antas noe av det samme som i foregående punkt.

2.4. **Demokratisk arena**

Innbyggerne i Vegårshei kommune er engasjerte innen flere områder. Mange personer deltar både i frivillige lag og foreninger og det politiske lokaldemokrati.

I Vegårshei er den politiske organisering slik:

Kommunestyret (21 medlemmer) er kommunens øverste politiske organ. Kommunestyret gjør vedtak på vegne av kommunen så langt ikke annet følger av lov eller delegeringsvedtak. Kommunestyret har i perioden 2011 – 2015, følgende politiske fordeling:

KRF: ordfører + 4

Høyre: varaordfører + 4

SP: 4

AP: 6

FRP: 1

Vegårsheikommune styres etter formannskapsmodellen. Dette er hovedmodell i kommuneloven og innebærer at formannskapet velges av kommunestyret etter partienes forholds vise representasjon i kommunestyret. *Formannskapet* (7 medlemmer) behandler økonomiplan og årsbudsjett, og er ansvarlig for den løpende styringen av arbeidet med kommuneplanen og investeringssaker. Formannskapet behandler forøvrig saker i henhold til reglementet. Vegårshei kommune har følgende råd og utvalg:

- Formannskap
- Planutvalg
- Administrasjonsutvalg
- Valgstyret
- Vilt nemnd
- Klageutvalg
- Ungdomsråd
- Rådgivende utvalg:
 - Rådet for mennesker med nedsatt funksjonsevne og eldreråd
 - Beredskapsråd

I tillegg er det valgt representanter til kontrollutvalg, foretak og selskaper. Myndighet og ansvar fremgår av vedtak, retningslinjer og reglementer.

Ved større prosesser slik som rullering av kommuneplanen og nå ved utredning av kommunestruktur, legges det opp til folkemøter. Vegårshei har hatt gode erfaringer med både engasjement og deltakelse under tidligere folkemøter.

Som nevnt over er frivillige lag og foreninger også flinke til å delta i den offentlige debatten, gjennom høringer, og i folkemøter. Nærheten til de folkevalgte, enten gjennom "egne dobbeltroller" eller annen form for bekjentskap, bidrar til at politiske saker i stor grad når ut til befolkningen.

Rekruttering

I Vegårshei har de ulike partiene alltid fått på plass valglister med nok representanter. Det blir stadig stilt spørsmål om det er vanskeligere å rekruttere til politikken nå enn tidligere. Politikerne i Vegårshei er av den oppfatning at det ikke er spesielt for Vegårshei eller mindre kommuner, men generelt i samfunnet. Befolkningen er ofte svært opptatte på mange fronter.

Erfaringene er tvert imot at nærheten og eierforholdet til de ulike politiske sakene som diskuteres, oppleves mer aktuelt, og at det således kan være enklere å rekruttere. Særlig gjelder dette til enkeltmøter eller særutvalg.

Partier og partipolitisk aktivitet

Dette kan oppsummeres slik:

- Stabilt, små endringer
- Gruppene er relativt aktive / god møtevirksomhet
- Høy andel medlemmer i partiene

Valgdeltakelse og lokalpolitisk engasjement

Vegårshei har gjennom mange år tradisjonelt hatt høy valgdeltakelse.

- Ved kommune- og fylkestingsvalget 2011: 79,79 %
- Ved Stortings – og sametingsvalget 2013: 82,30 %

Forhold mellom saksmengde og tid til å drive lokalpolitikk

Ordføreren er ansatt som politiker i 100 % stilling, og har således god anledning til å følge opp politiske saker. De øvrige kommunestyrepolitikere er fritidspolitikere, og har gjerne annen jobb i 100 % ved siden av å drive lokalpolitikk. Kommunen avvirket komitemodellen ved valget i 2011, fordi dette ikke hadde fungert som forventet. Derfor må samtlige politikere sette seg inn i alle saker, noe som kan være utfordrende for enkelte kommunestyrepolitikere.

Det faktum at noen politikere kun møter i kommunestyret, mens et lite mindretall med ordfører i spissen møter i både formannskap, planutvalg og administrasjonsutvalg, kan føre til en opplevelse av "A og B" politikere. Engasjementet og drivkraften for den enkelte kan også stå i fare for bli mindre dersom opplevelsen av mange saker og liten innflytelse blir fremtredende.

Som nevnt under kapittel 2.2. er det både fordeler og ulemper med nærhet mellom folkevalgte og innbyggerne. Spesielt utfordrende kan dette være i forhold de folkevalgte, som i stor grad er hobbypolitikere og velges inn i kommunestyret av personlige hensyn, eller for aktuelle saker som lokalsamfunnet er opptatt av til ulike tider. Erfaringer fra mindre kommuner, som Vegårshei, er at sakenes karakter også i stor grad bærer preg av små forhold, nærhet og detaljer. Det må derfor stilles store krav til politikernes utøvelse av myndighet.

En utfordring som kan være minst like stor, er politikernes forventning til administrasjonens kapasitet til å ferdigstille saksutredninger for politisk behandling. I enkelte tilfeller vil politikernes vilje til å behandle saker være større enn de ressurser som er stilt til rådighet for administrasjonen.

I 2013 og 2014 var antall saker i de ulike utvalg slik:

Utvalg:	Møter 2014	Møter 2013	Saker 2014	Saker 2013
Kommunestyre Rådmann/kommunalsjef	10	9	112 PS 208 DS	97 PS* 191 DS* 86 RS*
Formannskap Rådmann/kommunalsjef	10	9	55	59
Planutvalg Rådmann/kommunalsjef Rådgiver / ingeniør m.fl.	6	8	23	33

Administrasjonsutvalg Rådmann/kommunalsjef	6	6	24	18
Råd for mennesker med nedsatt funksjonsevne Rådmannens stab	5	6	27	21
Ungdomsråd Rådmannen stab	3	5	15	28
Eldreråd Rådmannens stab	5	5	25	21
Vilt nemnd Skogbrukssjef	6, hvor av 2 telefonmøter	5	20	23
Arbeidsmiljøutvalg Rådmann/kommunalsjef/HR	6	5	33	32
Klageutvalg Rådmannen	2	0	7	0
Valgstyre Kommunalsjef	2	4	14	21

*PS – Politiske saker, DS – Delegererte saker, RS – Referat saker

Vurdering av utfordringer innen temaet i 2040

Samfunnsutviklingen som helhet og hvilke saker og problemstillinger som står på dagsordenen kan være viktige faktorer for lokaldemokratiet fremover. Likeledes kan innbyggernes opplevelse av reel mulighet til påvirkning og innflytelse være avgjørende for rekruttering og engasjement. Til nå har det vært en antakelse at nærhet til sakene har bidratt til større lokalt engasjement. Der er imidlertid etablert interkommunalt samarbeid innen flere tjenester, og noen av disse, ligger reelt sett allerede utenfor lokal politisk styring.

3. Beskrivelse av eksisterende samarbeid

Interkommunalt samarbeid

Kommunen har i dag følgende interkommunale samarbeid:

- IKT (Vegårshei er vertskommune for: Vegårshei, Åmli, Gjerstad, Risør og Tvedestrand)
- Skatteoppkreverfunksjonen (Vegårshei, Åmli, Gjerstad, Risør og Tvedestrand)
- PPT (Vegårshei, Gjerstad, Risør og Tvedestrand)
- Kulturskole (Vegårshei, Risør og Tvedestrand)
- Østre Agder (8 kommuner region råd)
- Østre Agder Brannvesen (8 kommuner)
- Krisesenter (kvinner, barn og menn – Østre Agder)
- Vergemål (tidligere overformynderi – nå hos Fylkesmannen)
- Veilys (OFA samarbeid)
- Samhandlingsreformen (Østre Agder)
- Legevaktordning (også på tvers av fylkesgrenser)

Følgende nye samarbeidsløsninger vil tre i kraft (eller vurderes):

- Barnevern (Gjerstad, Risør, Tvedestrand, Åmli og Vegårshei 2016)
- Det vurderes å innføre samarbeid på enkelte administrative støttefunksjoner
- Det vurderes å innføre samarbeid på enkelte servicetorgfunksjoner

Foruten disse etablerte og formelle avtalene om interkommunalt samarbeid, foregår det ukentlig andre mer eller mindre formelle samarbeidsforum og nettverk på tvers av kommunegrensene. Dette gjelder for eksempel innen:

- Skole
- Barnehager
- Helse og omsorg
- Miljø
- Næring
- Kart og oppmåling
- Byggesaksbehandling og planarbeid
- Personaloppfølging
- Bibliotek tjenester
- Samfunnssikkerhet og beredskap
- Informasjonssikkerhet

På den ene siden kan det hevdes at slik forum og nettverk er “tidstyver”, mens det på den andre siden kan sies å være et viktig og nødvendig bidrag til kompetanseheving og kunnskapsdeling. Det må hele tiden gjøres avveininger opp mot et kost og nytte perspektiv. Noe som igjen kan oppleves å være vanskelig for den saksbehandler og en stor utfordring for ledere både med hensyn til den totale driften, og i forhold til å overbevise politikerne (arbeidsgiverne) om at dette er gode investeringer.

Fylkestilhørighet

Vegårshei deltar også i samarbeid på tvers av fylkesgrensene. Dette gjelder blant annet:

- Legevaktordningen (Nissedal, Fyresdal)
- Friluftsrådet Sør (Nissedal)

Sterke og svake sider ved eksisterende samarbeid

Vegårshei kommune har stort sett gode erfaringer og er fornøyd med de interkommunale samarbeidene som kommunen deltar i.

Noen utfordringer kan knyttes opp til at kommunen “mister” noe styring i forhold til enkelte tjenester. Særlig kan dette dreie seg om tjenester der kommunen i utgangspunktet har få brukere, og således blir “distansert” både i forhold til oppfølging og internkontroll.

Samarbeidene er imidlertid gode, slik at forhold som blir oppfattet som dårlige, eller ikke bra nok, fortløpende blir tatt tak i.

Demokratiutfordringen ved økt interkommunalt samarbeid kan bli ytterligere redusert, eller få helt fravær av politisk styring. Organisering av interkommunale samarbeid vil selvfølgelig påvirke graden av mulighet for politisk styring. Vertskommunemodellen er i utgangspunktet sterkt administrativt (rådmann) styrt, mens gjennom interkommunale selskaper (IKS) vil det bli opprettet egne styrever.

4. Ønsker knyttet til overføring av oppgaver til kommunesektoren

Regionalt nivå og oppgavefordeling

Stortinget har vedtatt at det fortsatt skal være et fylkeskommunalt eller regionalt nivå. Utvalget er enige om at et vesentlig grunnlag for kommunens vurderinger om kommunestruktur vil være hva slags oppgaver som blir lagt til regionalt nivå. Arbeidsutvalget mener det er en stor svakhet ved reformen at dette er en ukjent faktor. Denne problemstillingen var blant annet i fokus på "Kommunalpolitisk Toppmøte" i april 2015. Uavhengig av partitilknytning, ble det fra flere hold hevdet at det er svært vanskelig å komme med anbefalinger rundt kommunestruktur så lenge arbeids- og ansvars-fordelingen mellom kommuner og fylkeskommuner ikke er kjent. En "sterk" fylkeskommune, gjør behovet for store kommuner mindre og motsatt.

Arbeidsutvalgets konklusjon i forhold til regionalt nivå, er at Regjering og Storting må bidra til en avklaring på disse spørsmålene snarest. Regjeringen har uttrykt at den vil overføre nye og store oppgaver til kommunene, men altså ikke konkret hvilke oppgaver dette gjelder.

Så lenge dette ikke er avklart, kan dette medføre mange spekulasjoner, bruk av ressurser til "synsing" og ønsketenkninger, som det kanskje ikke blir noe av.

Vegårshei kommune har i dag tilnærmet lik portefølje som en stor bykommune, men volumet er naturlig nok av et helt annet format. Tjenester kommunen ikke selv har kompetanse, ressurser eller brukere til, kjøpes av andre eller løses ved interkommunale samarbeid.

5. Konsekvenser ved valg av ulike løsninger for framtidig kommunestruktur

Arbeidsutvalget i Vegårshei kommune anbefaler kommunestyret å utrede følgende alternativer til kommunestruktur:

1. Vegårshei
2. Østre Agder
3. Østregionen (Vegårshei, Tvedestrand, Risør, Gjerstad og Åmli)
 - Det presiseres at ingen av disse har startet noen form for dialog, men signaler på dette tidspunkt i utredningsarbeidet, kan tyde på at Åmli har valgt en annen retning

Begrunnelsen for disse valgene kan oppsummeres kort slik:

- Kommunen, gjennom arbeidsutvalget, forholder seg lojalt til utredningsplikten
- Arbeidsutvalget følger føringer vedtatt i Østre Agder
- Alle kommunene skal utrede 0 alternativer, som betyr å opprettholde egen kommune
- Alle kommunene skal utrede konsekvenser av å bli en del av en stor kommune som Østre Agder
- Alle kommunene i Østre Agder velger å utrede minst et annet alternativ til sammenslåing
- Arbeidsutvalget mener derfor at Østregionen er et naturlig valg ut fra blant annet:
 - Eksisterende samarbeid
 - Geografi og beliggenhet
 - Størrelse
 - Likhet

I tillegg ønsker et mindretall at kommunen også utreder et alternativ til kommunestruktur for Vegårshei og Tvedestrand. Begrunnelse for dette er følgende:

- Kan være problematisk med to bysentrum i et fem kommuner samarbeid i østregionen (Risør og Tvedestrand)
 - Lokal rivalisering (lokalisering mm)
- Vegårshei og Tvedestrand ligger geografisk nær hverandre (kortere avstander)
- Innlandsbygd og liten kystby kan være utfyllende
- Gode kommunikasjonslinjer (i motsetning til fem kommuner i alternativ 3)
- Vegårshei og Tvedestrand antas å være to kommuner med store muligheter til vekst blant annet på grunn av ny E-18

Hele arbeidsutvalget mener at regionstanken må være gjeldene ved evt. sammenslåing, men flertallet i utvalget er av den oppfatning at to og to kommuner i de fleste tilfeller blir for små.

Arbeidsutvalget er også av den formening at regionen rundt Arendal og Grimstad blir viktig for kommunene rundt uavhengig av deres kommunestørrelse.

5.1. Konsekvenser av å opprettholde kommunegrensen som i dag (0-alternativet)

Det henvises også til det som er beskrevet om nåsituasjonen under kapittel 2.

Under dette punktet vil arbeidsutvalget beskrive eventuelle endringer i oppgaveløsningen ved å fortsette å bestå som selvstendig kommune. Likeledes må kommunen stille seg spørsmål om hva som ønskes oppnådd ved å bestå som egen kommune. Positive og negative konsekvenser er kort sammenfattet i enkle tabeller i slutten av dette punktet.

Tjenestetilbudet

Uavhengig om Vegårshei blir bestående som egen kommune eller blir slått sammen med andre til en større kommune, må kommunens kjerneoppgaver som oppvekst og helse – og omsorg i stor grad i varetas der innbyggerne bor. Det er derfor grunn til å tro at tjenestene innfor disse områdene ikke vil bli særlig annerledes enn dagens løsning. Vegårshei har i dag en kommunal barnehage med to avdelinger, to private barnehager, en skole og en omsorgsinstitusjon, samt hjemmebaserte tjenester for flere kategorier brukere.

Arbeidsutvalget kan ikke se at de ordinære arbeidsoppgavene innenfor disse tjenestene er vanskeligere å håndtere i en liten kommune kontra en større. Spesialisttjenester håndteres allerede i dag gjennom samarbeidsordninger, og bør og må fortsette også i fremtiden uavhengig av kommunestruktur. De største endringene vil knyttes til administrative oppgaver. Når det gjelder andre tjenester og oppgaver trekker utvalget frem følgende faktorer som viktige for å bevare eksisterende struktur:

- Kultur og identitet
- Fortsette interkommunalt samarbeid
- Viktig å bevare kompetansearbeidsplasser i eksisterende kommune
- Vurdere nye samarbeid innen støttefunksjoner
- Det oppfattes som viktig å bevare servicefunksjoner som direkte berører innbyggerne

Fagmiljøene

Mye tyder på at fagmiljøene innen primærtjenestene ikke vil bli svekket ved å bestå som egen kommune. Allerede sårbare fagfelt vil derimot kunne bli ytterligere svekket over tid, dersom det ikke prioriteres å styrke disse, gjennom ytterligere interkommunalt samarbeid, eller ved å styrke disse direkte i egen organisasjon. Dette vil kreve ressurser, men vil også bidra til å opprettholde kompetansearbeidsplasser.

Rekruttering til spesifikke fagfelt kan bli vanskelig dersom kommunen ikke kan tilby et attraktivt fagmiljø med muligheter for kompetanseheving og faglig oppdatering. Uten rekruttering av, eller oppdatering av nødvendig kompetanse, kan kvaliteten på tjenestene forringes over tid.

Det henvises også til det som er beskrevet i kapittel 4 over, om manglende avklaringer fra regjeringen knyttet til overføringer av nye oppgaver til kommunene.

Mer attraktiv

Vegårshei, og andre mindre kommuner, har erfart at de er populære for flere unge familier, både norske og utenlandske, som bevisst ønsker seg bort fra storbyer og mer urbane strøk. Slike valg avhenger av flere faktorer. Trygge oppvekst- og levevilkår og et godt omdømme antas å være en avgjørende årsak, sammen med nærhet, stolthet og eierforhold.

Kombinasjonen av å bo i en kommune som Vegårshei, men alle de tjenester som en kommune ivaretar, samtidig som halvparten av den yrkesaktive delen av innbyggerne selv arbeidspendler ut av kommunen, har vært, og er, attraktive kvaliteter ved dagens kommunestørrelse, struktur og beliggenhet.

Dersom avstanden til de ulike tjenestetilbudene blir, og oppleves, fjernere, kan Vegårshei risikere å bli en mindre attraktiv bostedskommune i fremtiden. Dette vil selvfølgelig også henge sammen med øvrig tjenestetilbud som fritidsaktiviteter og næringsliv. Det er en kjensgjerning at flere av dagens forretninger i Vegårshei, har kommunen som organisasjon som en viktig kunde i tillegg til alle ansatte som privatpersoner. Ved en kommunesammenslåing, vil selvfølgelig administrasjonen og mange arbeidsplasser forsvinne, og med dem mange av næringslivets kunder. Slike synergier kan også få store konsekvenser for den totale attraktiviteten som kommunen erfarer å inneha i dag.

Selv om ca. halvparten av den yrkesaktive befolkningen daglig pendler ut av kommunen, vil det være både ønskelig og nødvendig at en stor del av arbeidsplassene fortsatt kan opprettholdes i kommunen. Dette kan bidra til å hindre utflytting og trygge lokalt næringsliv.

Arbeidsutvalget ser klare distriktspolitiske fordeler med å opprettholde dagens kommunestruktur, samtidig som et slikt valg også vil by på mange utfordringer i fremtiden.

Innbyggernes beste må være hovedfokus, og det blir viktig å stille seg spørsmål som:

Hva er fordelene ved å bestå som egen kommune:

- Hvorfor er større kommuner bedre enn små?
- Hvorfor skal Vegårshei bestå som egen kommune?
- Vil kulturforskjeller og identitet få noen betydning ved sammenslåinger?
- Hvor viktig er nærhet og lokalkunnskap?
- Kommunen utfører i dag gode tjenester inne de fleste fagområder. Kan dette forringes eller bli enda bedre ved sammenslåinger?
- Hvilken verdi har egentlig generalistkommunen?
- Hvem er spesialistkommunen best for?
- Og er identiteten som "vegårsheing" avhengig av kommunegrensen?

Hva er ulempene ved å bestå som egen kommune:

- Er og blir Vegårshei for liten til å klare seg selv og blir for avhengig av samarbeid for å løse enkelte oppgaver?
- På den annen side, hvilke andre kommuner er selvstendige på alt?
- Kan kommunen fortsette å mangle spisskompetanse innen enkelte fagfelt?
- Kan kommunen forvente å bli ytterligere sårbar i tjenesteleveringen ifht både kompetanse og kapasitet på grunn av:
 - Nye krav og forventninger
 - Strengt lovverk og ressurskrevende tilsyn
 - Blant annet mer rettighet basert lovverk
 - Politiske saker

Hvilke nye utfordringer og muligheter kan forventes ved å bestå som egen kommune:

- Befolkningen blir eldre
 - Vil kommunen evne å endre seg nok til å løse omsorgsoppgavene på helt nye måter?
- Må ta i bruk ny teknologi

- Andre kommuner kan få tilført oppgaver og mulighet for å styrke sine fagmiljøer
 - Det kan oppstå "vinn vinn" situasjoner
 - Oppgaver som en liten kommune uansett ikke kan gjøre
- Skape "den nye skolen" – kunnskapssamfunnet
- Usikkerhet med hensyn til fremtidig utforming av inntektssystemet vil ha stor betydning for de økonomiske forutsetningene for kommunen fremover

Under listes opp noen positive og negative konsekvenser med å bestå som selvstendig kommune (ikke uttømmende). Tall som er benyttet under er fra SSB, og det bemerkes at folketallsframskriving fra SSB ikke alltid har stemt for Vegårshei.

Skole: Viktige hensyn vil være befolkningsframskrivingen. Befolkningsframskrivingen viser et elevtall på 269 med lav vekst og 388 ved høy vekst i 2040 (SSB)

Positive konsekvenser	Negative konsekvenser
• Full kontroll på at skolen og elever ikke flyttes ut av kommunen • Nærhet mellom skole og skoleeier	• Evne og kraft til omstilling

Barnehager: Viktige hensyn vil være befolkningsframskrivingen. Befolkningsframskrivingen viser et barnetall på 148 med lav vekst og 220 ved høy vekst i 2040 (SSB)

Positive konsekvenser	Negative konsekvenser
• Full kontroll på at barnehagen og barn ikke flyttes ut av kommunen • Nærhet mellom barnehage og barnehageier	• Evne og kraft til omstilling

Barnevernstjenesten: Interkommunalt samarbeid fra 2016.

Positive konsekvenser	Negative konsekvenser
• Større fagmiljø • Likebehandling av brukere / tiltak • Styrket tjeneste totalt sett • Mindre habilitetsutfordringer	• Større fysiske avstander til brukerne • Større fysiske avstander til samarbeidspartnere i kommunen • Utenfor lokal folkevalgt kontroll

Pleie- og omsorgstjenester:

Viktige hensyn vil være befolkningsframskrivingen. Det vil bli flere eldre med ulike behov, og ny teknologi blir helt nødvendig for å møte hjelpebehov i fremtiden.

Positive konsekvenser	Negative konsekvenser
• Lite og oversiktlig fagmiljø • Lett tilgjengelige tjenester • <u>Kan</u> være lettere å omstille en liten organisasjon enn en større	• Sårbart fagmiljø på enkelte fagområder • Utfordringer knyttet til rekruttering • Utfordringer knyttet til oppgaveforskyvning sykehus/kommune • Ny teknologi <u>kan</u> bli for ressurskrevende • Evne og kraft til omstilling

Helsestasjon / jordmortjenesten: Viktige hensyn vil være befolkningsframskrivingen. Jordmortjenesten inngår i interkommunalt samarbeid med Åmli og Gjerstad .

Positive konsekvenser	Negative konsekvenser
• Nærhet til brukerne • Enklere med tverrfaglig samarbeid på tidlig innsats • Lokalkunnskap og kjennskap og barn og familier	• Lite og sårbart fagmiljø • Habilitet • Utfordringer knyttet til rekruttering • Utfordringer knyttet til oppgaveforskyvning sykehus/kommune

Legetjenesten: En deltjeneste som fysisk bør ligge nære pasientene. Viktig å opprettholde pasientantall, for å unngå reduksjon i hjemler.

Positive konsekvenser	Negative konsekvenser
• Nærhet til brukerne • Oversiktlig fagmiljø • Lett tilgjengelige tjenester for pasienter og brukere/ansatte ved institusjon • Enklere med tverrfaglig samarbeid rundt utsatte grupper/pasienter • Lokalkunnskap til andre etater/hjelpeinstanser	• Sårbart fagmiljø • Habilitet • Utfordringer knyttet til rekruttering • Utfordringer knyttet til oppgaveforskyvning sykehus/kommune • Behov for spesialisering innen ulike områder

Psykisk helse / rus: En tjeneste med økning av brukere i samfunnet generelt, men også i Vegårshei. Mottak av flyktninger med traumer gir utfordringer knyttet til oppfølging og ressurser.

Positive konsekvenser	Negative konsekvenser
• Nærhet til brukerne • Enklere med tverrfaglig samarbeid • Lokalkunnskap om brukerne, nærmiljøet og ressurser • Tilgjengelighet	• Lite og sårbart fagmiljø • Habilitet • Utfordringer knyttet til rekruttering • Utfordringer knyttet til oppgaveforskyvning sykehus/kommune • Behov for spesialisering innen ulike områder

Næring, pendling og infrastruktur: Viktig å ivareta og beholde eksisterende bedrifter for videre næringsutvikling. Satsning på tung infrastruktur som E-18 og på sikt jernbane vil kunne gi positive ringvirkninger til Vegårshei i forhold til raskere arbeidspendling og etablering av bedrifter.

Positive konsekvenser	Negative konsekvenser
• Beholde kompetansearbeidsplasser • Nærhet til kundene / brukerne • Tilgjengelighet • Lokalkunnskap ifht satsningsområder • Nærhet til VSA	• Mindre utvikling av kompetansearbeidsplasser i regionen

• Lokalkunnskap og nærhet til lag og foreninger • Opprettholdelse og engasjement i dugnad og frivillighetsarbeidet kan ha positiv effekt for god folkehelse • Rask og enkel saksbehandling for nyetablering av hyttefelt o.l.	
---	--

Økonomi: Regjeringen vil benytte positive virkemidler for å stimulere til kommunesammenslåinger i reformperioden. I tillegg vurderes endring i skattesystemet og system for utjevning. Arbeidsutvalget stiller spørsmål med om det i fremtiden vil bli overført mer penger til de store (nye) kommunene. Kommunens økonomi vil også avhenge av hvilke oppgaver det forventes at kommunen skal gjøre selv.

Positive konsekvenser	Negative konsekvenser
• Lokal styring på lokal økonomi • Kommunen har potensiale i eiendomsskatt som ikke er tatt i bruk	• Stram økonomi for de fleste kommuner • Usikkert hvordan inntektssystemene blir • Går glipp av tilskudd til kommuner som slår seg sammen • Går glipp av stordriftsfordeler

Politikk: Ulike indikatorer peker i ulik retning når det gjelder kommunesammenslåing og demokratiske verdier. Arbeidsutvalget har sett på de som er beskrevet under.

Positive konsekvenser	Negative konsekvenser
• Grunn til å anta bedre rekruttering til lokaldemokratiet • Opprettholde høy valgdeltakelse • Nærhet og medlemskap til partier • Høy grad av legitimitet og tillit • Lokalkunnskap	• Habilitet • Stor grad av interkommunalt samarbeid, og mindre grad av lokal styring • Økt saksmengde og komplekse politiske saker <u>kan</u> bli utfordrende for fritidspolitikerne

Identitet: Opplevelse av tilhørighet og identitet er ofte sterk i mindre lokalsamfunn. Lokal identitet er ofte et vilkår eller en viktig forutsetning for villighet og til å gjøre en "ekstra" innsats for sitt lokalsamfunn.

Positive konsekvenser	Negative konsekvenser
• Oversiktlig og nær • Inkluderende og levende • Sterk dersom bygd og kommune utgjør samme geografiske område • Grunn til å anta at interessen til å påta seg politiske verv er større	• Ingen

Attraktivitet: Vegårshei har de senere år tiltrukket seg flere innbyggere og vokst som kommune. For å fortsette denne trenden, må kommunen være aktive inne flere områder.

Positive konsekvenser	Negative konsekvenser
• Stadig ha attraktive boligtomter flere steder i kommunen • Fortsatt å ha god kvalitet på tjenestene • Fortsatt å ha engasjerte og motiverte innbyggere som yter til frivilligheten • Attraktivitet skaper godt omdømme	• Dersom kommunen ikke evner å gjennomføre og drifte forventede og nødvendige investeringer / utbygginger kan kommunens omdømme og tilbudet til innbyggerne svekkes

5.2. **Konsekvenser av å slå sammen alle kommuner i Østre Agder til en ny kommune**

Under dette punktet vil arbeidsutvalget forsøke å beskrive konsekvensene av oppgaveløsningen og kommunen som helhet ved å slå sammen alle kommunene i Østre Agder, samt å svare på følgende spørsmål:

Hva er det en ønsker å oppnå med en evt. kommunesammenslåing?

- Er det for å få et bedret tjenestetilbud?
- Er det for å få sterkere fagmiljø?
- Er det for å bli en mer attraktiv kommune som kan tiltrekke seg innbyggere og arbeidsplasser?
- Er det for å få bedret infrastruktur?
- Er det for å bli mer slagkraftig regionalt og nasjonalt?

Arbeidsutvalget ser det som naturlig at Arendal blir sentrum ved denne løsningen. Hovedfaktorene for en slik sammenslåing, slik arbeidsutvalget ser det, vil være å øke forståelsen for å styrke regionen som helhet, samt å øke kommunal robusthet. Østre Agder alternativet vil utgjøre en befolkning på ca. 90 000 innbyggere.

Tjenestetilbudet

Primærtjenester må fortsatt være der brukerne bor og lever. Det er grunn til å anta at tilbudet innen disse tjenestene fortsatt kan oppleves gode for innbyggerne også ved kommunesammenslåing. Som nevnt over, vil de største endringene vil knyttes til administrative oppgaver.

Under listes opp noen positive og negative konsekvenser ved sammenslåing av Østre Agder kommunene (ikke uttømmende).

Skole: Største endring vil bli sentralisert ledelse og administrasjon med lokal rektor. Kapasitet i forhold til transport og plassbehov kan bli avgjørende for hvor elevene skal gå på Skole ved sammenslåing.

Positive konsekvenser	Negative konsekvenser
• Fagmiljøer kan sideforskyves i hele den nye store kommunen • Lokal ledelse kan spisses	• Større avstand til beslutninger • Mindre påvirkning for distriktene på lokale forhold • Mindre kunnskap om desentraliserte forhold • Elevene kan i større grad bli spredt

Barnehage: Største endring vil bli sentralisert ledelse og administrasjon med lokal/e styrer/e.

Positive konsekvenser	Negative konsekvenser
• Fagmiljøer kan sideforskyves i hele den nye store kommunen • Lokal ledelse kan spisses	• Større avstand til beslutninger • Mindre påvirkning for distriktene på lokale forhold • Mindre kunnskap om desentraliserte forhold

Barnevern: Interkommunalt samarbeid fra 2016 (østregionen). Ved Østre Agder kommune, bortfaller vertskommunemodellen.

Positive konsekvenser	Negative konsekvenser
• Større fagmiljø • Likebehandling av brukere / tiltak • Styrket tjeneste totalt sett • Mindre habilitetsutfordringer • Kommunal styring og kontroll	• Større fysiske avstander til brukerne • Større fysiske avstander til samarbeidspartnere i kommunen

Pleie- og omsorgstjenester:

Største endring vil bli sentralisert ledelse og administrasjon, men lokal styrer funksjon. Viktige hensyn vil være befolkningsframskrivingen. Det vil bli flere eldre med ulike behov, og ny teknologi blir helt nødvendig for å møte hjelpebehov i fremtiden også ved sammenslåing. Kapasitet vil bli avgjørende for hvor pasienter plasseres i kommunen.

Positive konsekvenser	Negative konsekvenser
• Mindre sårbart fagmiljø • Enklere med oppgave – og personell forskyvning • Enklere å få til samarbeid på f.eks. hverdagsrehabilitering • Forenkling av oppgaveforskyvning sykehus/kommune • Mulighet for å plassere pasienter der det er ledig kapasitet	• Større avstand til beslutninger • Mindre påvirkning på lokale forhold • Overordnet ledelse kan ha mindre kunnskap om desentraliserte forhold • Pasienter må forvente å bli plassert der det er ledig kapasitet

Helsestasjon / jordmortjenesten: Viktige hensyn vil være befolkningsframskrivingen. Dagens form for interkommunalt samarbeid oppheves.

Positive konsekvenser	Negative konsekvenser
• Reduksjon av sårbarhet i fagmiljø • Enklere å rekruttere til større fagmiljøer • Større grad av habilitet • Forenkling knyttet til oppgaveforskyvning sykehus/kommune • Tverrfaglig samarbeid på tidlig innsats kan bli bedre grunnet større fagmiljø	• Større avstand til beslutninger • Tverrfaglig samarbeid på tidlig innsats kan kompliseres grunnet større avstander • Lokalkunnskap og kjennskap og barn og familier kan reduseres • Mulig bortfall av lokal tjeneste

Legetjenesten: Det antas at deltjeneste fortsatt blir nær pasientene. Viktig å opprettholde pasientantall, for å unngå reduksjon i hjemler.

Positive konsekvenser	Negative konsekvenser
• Enklere å rekruttere • Mindre sårbart fagmiljø • Større grad av habilitet • Økt mulighet for tverrfaglig samarbeid	• Større avstand til beslutninger • Mindre oversikt • Kommuneoverlegefunksjonen vil sentraliseres for oppgaver innen

- rundt utsatte grupper/pasienter • Bedre rustet til oppgaveforskyvning sykehus/kommune • Større muligheter for spesialisering	- samfunnsmedisin • Lokalkunnskap til andre etater/hjelpeinstanser kan bli redusert • Mulig bortfall av lokal tjeneste
--	--

Psykisk helse / rus: En tjeneste med økning av brukere i samfunnet generelt, men også i Vegårshei. Mottak av flyktninger med traumer gir utfordringer knyttet til oppfølging/ressurser.

Positive konsekvenser	Negative konsekvenser
• Mindre sårbart og større fagmiljø • Habilitet • Enklere å rekruttere • forenkling knyttet til oppgaveforskyvning sykehus/kommune • økt mulighet for spesialisering og spisskompetanse innen ulike områder • Større muligheter for tverrfaglig samarbeid	• Nærhet til brukeren kan forsvinne / bli mindre • Lokalkunnskap om brukerne, nærmiljøet og ressurser kan bli mindre • Mulighet for tverrfaglig samarbeid kan reduseres • Grad av tilgjengelighet kan bli mindre

Næring, pendling og infrastruktur: Vegårshei vil geografisk bli en utkant i en Østre Agder kommune. Satsning på infrastruktur som E-18, og på sikt jernbane, vil kunne gi positive ringvirkninger til Vegårshei i forhold til raskere arbeidspendling og etablering av bedrifter. Dette uavhengig av kommunestørrelse og evt. sammenslåing. Bortfall av kompetansearbeidsplasser ved sammenslåing, kan i en overgangsperiode og på sikt føre til bortfall av eksisterende detaljnæring og fraflytting. Det er vanskelig å spå hvordan anlegg som VSA vil bli prioritert i konkurranse med andre viktige aktiviteter i en ny storkommune, men befolkningen i regionen er i dag flittige brukere av dette anlegget.

Positive konsekvenser	Negative konsekvenser
• Sentralisering og styrking av fagmiljøer og kompetanse i regionen • Mer slagkraftig region kan bidra til flere kompetansearbeidsplasser samlet der ulike næringer finnes • Regionalt utviklingspotensial	• Større avstand til brukerne og kundene • Noe færre desentraliserte kompetanse-arbeidsplasser (ca. minus 30) • Flere pendlere <u>kan</u> medføre flytting • Bortfall av detaljnæring pga. at kundene benytter forretninger og bedrifter nær arbeidsplassen <u>kan ha</u> negativ effekt • Økt distanse (eierforhold) fra myndighet til lokale lag og foreninger • Økt distanse til VSA (eierforhold) • Økt distanse, motivasjon og forståelse for lokale forhold ved nyetablering og satsningsområder • Økt grad av nedklassifisering av veinett og privatisering av veier <u>kan</u> bli en uønsket konsekvens • Nedleggelse av lensmannskontor og distriktstannklinikk

Økonomi: Regjeringen vil benytte positive virkemidler for å stimulere til kommunesammenslåinger i reformperioden. I tillegg vurderes endring i skattesystemet og system for utjevning.

Positive konsekvenser	Negative konsekvenser
• Stordriftsfordeler • Robusthet • Sammenslåingstilskudd på ca. 90 mill • Reduserte kommunale avgifter	• Stram økonomi for de fleste kommuner (både store og små) • Usikkert hvordan inntektssysteme blir • Eiendomsskatt er innført i de fleste kommuner, og gjennomføres likt i sammenslåtte kommuner

Politikk: Ulike indikatorer peker i ulik retning når det gjelder kommunesammenslåing og demokratiske verdier. Arbeidsutvalget har sett på de som er beskrevet under i forhold til sammenslåing i Østre Agder.

Positive konsekvenser	Negative konsekvenser
• Habilitet • Flere å fordele saksmengde på gjennom flere politiske utvalg • Mer slagkraft mot sentrale myndigheter?	• Kan bli vanskeligere å rekruttere lokalpolitikere fra utkantene • Kan føre til mindre grad av legitimitet og tillit til lokalpolitikere pga. avstand • Færre folkevalgte • Mindre kunnskap om desentraliserte saker • Mindre gjennomslagskraft for desentraliserte ønsker og krav • Kan gi lavere valgdeltakelse for distriktene og totalt i den nye kommunen • Mindre slagkraft mot sentrale myndigheter?

Identitet: Tilhørighet er en viktig faktor for identitet. Avstand kan skape manglende identitet.

Positive konsekvenser	Negative konsekvenser
• Mulighet for å skape regional identitet	• Tilknytting er sterkere til bygda (den gamle kommunen) enn til den nye store kommunen • Mangel på oversikt og nærhet • Grunn til å tro at interessen for å påta seg politiske verv blir dalende • Konkurranseselementet mellom de "gamle" grensene kan virke hemmende

Attraktivitet: Østre Agder må oppleves attraktivt for alle som bor i kommunen, og for andre som ønsker å flytte til denne kommunen / regionen.

Positive konsekvenser	Negative konsekvenser
Mulig større attraktivitet for regionen	- Utkantene eller desentraliserte områder kan bli nedprioritert - Sterk sentralisering kan medføre redusert aktivitet i utkantene - Fortsatt kommunal utvikling av boligfelt/områder forutsetter/er avhengig av at dette garanteres i avtale ved sammenslåing

5.3. Konsekvenser av å slå sammen kommunene i østregionen

Under dette punktet vil arbeidsutvalget forsøke å beskrive eventuelle endringer i oppgaveløsningen ved å slå sammen alle kommunene i Østregionen (Åmli, Tvedestrand, Gjerstad, Risør og Vegårshei) ved å se på positive og negative konsekvenser og følgende spørsmål:

- Hva er det en ønsker å oppnå med en evt. kommunesammenslåing?
- Er det for å få et bedret tjenestetilbud?
- Er det for å få sterkere fagmiljø?
- Er det for å bli en mer attraktiv kommune som kan tiltrekke seg innbyggere og arbeidsplasser?
- Er det for å få bedret infrastruktur?
- Er det for å bli mer slagkraftig regionalt og nasjonalt?

En sammenslåing mellom de fem kommunene vil føre til en geografisk stor kommune med relativt lange avstander mellom ytterpunktene. Befolkningmessig vil den nye kommunen på sammenslåingstidspunktet bli omtrent 20 000 innbyggere. Det vil antakelig knytte seg noen utfordringer omkring lokalisering av ny administrasjon og hovedsete dersom slik sammenslåing blir aktuelt.

Tjenestetilbud

Arbeidsutvalget har foretatt betraktninger om forskjellene ved å bli slått sammen med de fire andre kommunene i østregionen, kontra å bestå som egen kommune. De største forskjellene vil antakelig ligge i distansen til beslutningsmyndighetene. Østregionen samarbeider allerede i dag om rekke fagområder, både i formelle og mer uformelle samarbeid. En ny struktur mellom disse kommunene, ville blant annet medføre at vertskommunesamarbeidene opphører, og den nye kommunen vil igjen få myndighetsutøvelse og kontroll over alle tjenestene. Det er grunn til å anta at sårbarheten i forhold spisskompetanse og spesialenheter blir redusert, og det kan etableres mer attraktive fagmiljøer i en allerede kjent region.

På samme måte som for en Østre Agder sammenslåing, så må primærtjenestene fortsatt være der brukerne bor og lever. Det er grunn til å anta at tilbudet innen flere av disse tjenestene fortsatt kan oppleves gode for innbyggerne også ved kommunesammenslåing. De største endringene vil knyttes til administrative oppgaver.

Under listes opp noen positive og negative konsekvenser ved sammenslåing av kommunene i østregionen (ikke uttømmende). Denne oversikten vil i stor grad ligne oversikten for en Østre Agder sammenslåing.

Skole: Største endring vil bli sentralisert ledelse og administrasjon med lokal rektor. Kapasitet i forhold til transport og plassbehov kan bli avgjørende for hvor elevene skal gå på Skole ved sammenslåing.

Positive konsekvenser	Negative konsekvenser
• Fagmiljøer kan sideforskyves i hele den nye store kommunen • Lokal ledelse kan spisses	• Større avstand til beslutninger • Mindre påvirkning for distriktene på lokale forhold • Mindre kunnskap om desentraliserte forhold • Elevene kan i større grad bli spredt

Barnehage: Største endring vil bli sentralisert ledelse og administrasjon med lokal/e styrer/e

Positive konsekvenser	Negative konsekvenser
• Fagmiljøer kan sideforskyves i hele den nye store kommunen • Lokal ledelse kan spisses	• Større avstand til beslutninger • Mindre påvirkning for distriktene på lokale forhold • Mindre kunnskap om desentraliserte forhold

Barnevern: Interkommunalt samarbeid fra 2016 Større fysiske avstander til brukerne (østregionen). Ved sammenslåing, bortfaller vertskommunemodellen, men samlokalisering fortsetter.

Positive konsekvenser	Negative konsekvenser
• Større fagmiljø • Likebehandling av brukere / tiltak • Styrket tjeneste totalt sett • Mindre habilitetsutfordringer • Kommunal styring og kontroll	• Større fysiske avstander til brukerne • Større fysiske avstander til samarbeidspartnere i kommunen

Pleie- og omsorgstjenester (eldrebølgen):

Største endring vil bli sentralisert ledelse og administrasjon, men lokal styrer funksjon. Viktige hensyn vil være befolkningsframskrivingen. Det vil bli flere eldre med ulike behov, og ny teknologi blir helt nødvendig for å møte hjelpebehov i fremtiden også ved sammenslåing. Kapasitet kan bli avgjørende for hvor pasientene plasseres i kommunen.

Positive konsekvenser	Negative konsekvenser
• Mindre sårbart fagmiljø • Enklere med oppgave – og personell forskyvning • Enklere å få til samarbeid på f.eks. hverdagsrehabilitering • Forenkling av oppgaveforskyvning sykehus/kommune • Mulighet for å plassere pasienter der det er ledig kapasitet	• Større avstand til beslutninger • Mindre påvirkning på lokale forhold • Overordnet ledelse kan ha mindre kunnskap om desentraliserte forhold • Pasienter må forvente å bli plassert der det er ledig kapasitet

Helsestasjon / jordmortjenesten: Viktige hensyn vil være befolkningsframskrivingen Dagens form for interkommunalt samarbeid oppheves.

Positive konsekvenser	Negative konsekvenser
• Nærhet og tilgjengelighet til brukerne antas å bli som før • Reduksjon av sårbarhet i fagmiljø • Enklere å rekruttere til større fagmiljøer • Større grad av habilitet • Mulighet for økt tverrfaglig samarbeid	• Større avstand til beslutninger • Tverrfaglig samarbeid på tidlig innsats kan kompliseres grunnet større avstander • Lokalkunnskap og kjennskap og barn og familier kan reduseres • Mulig bortfall av lokal tjeneste

Legetjenesten: Det antas at deltjeneste fortsatt blir nær pasientene. Viktig å opprettholde pasientantall, for å unngå reduksjon i hjemler.

Positive konsekvenser	Negative konsekvenser
• Enklere å rekruttere • Mindre sårbart fagmiljø • Større grad av habilitet • Økt mulighet for tverrfaglig samarbeid rundt utsatte grupper/pasienter • Bedre rustet til oppgaveforskyvning sykehus/kommune • Større muligheter for spesialisering	• Større avstand til beslutninger • Mindre oversikt • Kommuneoverlegefunksjonen vil sentraliseres for oppgaver innen samfunnsmedisin • Lokalkunnskap til andre etater/hjelpeinstanser kan bli redusert • Mulig bortfall av lokal tjeneste

Psykisk helse / rus: En tjeneste med økning av brukere i samfunnet generelt, men også i Vegårshei. Mottak av flyktninger med traumer gir utfordringer knyttet til oppfølging og ressurser.

Positive konsekvenser	Negative konsekvenser
• Mindre sårbart fagmiljø • Habilitet • Enklere å rekruttere • Bedre mulighet til spesialisering og spisskompetanse innen ulike områder	• Nærhet til brukeren kan forsvinne / bli mindre • Lokalkunnskap om brukerne, nærmiljøet og ressurser kan bli mindre • Mulighet for tverrfaglig samarbeid kan reduseres • Grad av tilgjengelighet kan bli mindre

Næring, pendling og infrastruktur: Vegårshei vil geografisk bli sentrum i en østregion kommune, men neppe et administrativt sentrum. Satsning på infrastruktur som E-18, og på sikt jernbane, vil kunne gi positive ringvirkninger til Vegårshei i forhold til raskere arbeidspendling og etablering av bedrifter. Dette uavhengig av kommunestørrelse og evt. sammenslåing. Bortfall av kompetansesarbeidsplasser ved sammenslåing, kan i en overgangsperiode og på sikt føre til bortfall av eksisterende detaljnæring og fraflytting. Det er vanskelig å spå hvordan anlegg som VSA vil bli prioritert i konkurranse med andre viktige aktiviteter i en ny storkommune, men befolkningen i østregionene er i dag flittige brukere av dette anlegget.

Positive konsekvenser	Negative konsekvenser
• Sentralisering av fagmiljøer og kompetanse i regionen • Flere kompetansesarbeidsplasser samlet der ulike næringer finnes • Regionalt utviklingspotensial	• Større avstand til brukerne og kundene • Noe færre desentraliserte kompetansesarbeidsplasser (ca. minus 30) • Flere pendlere <u>kan</u> medføre flytting • Bortfall av detaljnæring pga. at kundene benytter forretninger og bedrifter nær arbeidsplassen <u>kan ha</u> negativ effekt • Økt distanse (eierforhold) fra myndighet til lokale lag og foreninger • Økt distanse til VSA (eierforhold) • Økt distanse, motivasjon og forståelse for lokale forhold ved nyetablering og satsningsområder

	• Økt grad av nedklassifisering av veinett og privatisering av veier <u>kan</u> bli en uønsket konsekvens • Nedleggelse av lensmannskontor og distriktstannklinikk
--	--

Økonomi: Regjeringen vil benytte positive virkemidler for å stimulere til kommune-sammenslåinger i reformperioden. I tillegg vurderes endring i skattesystemet og system for utjevning.

Positive konsekvenser	Negative konsekvenser
• Noe stordriftsfordeler • Noe mer robusthet pga. større volum • Sammenslåingstilskudd ca. 70 mill • Reduserte kommunale avgifter	• Stram økonomi for de fleste kommuner (både store og små) • Usikkert hvordan inntektsstystemene blir • Eiendomsskatt er innført i de fleste kommuner, og gjennomføres likt i sammenslåtte kommuner

Politikk: Ulike indikatorer peker i ulik retning når det gjelder kommunesammenslåing og demokratiske verdier. Arbeidsutvalget har sett på noen faktorer i forhold til sammenslåing i østregionen.

Positive konsekvenser	Negative konsekvenser
• Mindre habilitetsproblematikk • Flere å fordele saksmengde på gjennom flere politiske utvalg • Noe mer slagkraft mot sentrale myndigheter?	• Kan bli vanskeligere å rekruttere lokalpolitikere fra utkantene • Kan føre til mindre grad av legitimitet og tillit til lokalpolitikere pga. avstand • Færre folkevalgte • Mindre kunnskap om desentraliserte saker • Mindre gjennomslagskraft for desentraliserte ønsker og krav • Kan gi lavere valgdeltakelse for distriktene og totalt i den nye kommunen • Mindre slagkraft mot sentrale myndigheter?

Identitet: Tilhørighet er en viktig faktor for identitet. Avstand kan skape manglende identitet.

Positive konsekvenser	Negative konsekvenser
• Mulighet for å skape regional identitet	• Tilknytting er sterkere til bygda enn til den nye store kommunen • Mangel på oversikt og nærhet • Grunn til å tro at interessen for å påta seg politiske verv blir dalende • Konkurranseelementet mellom de "gamle" grensene kan virke hemmende

Attraktivitet: Østregionen må oppleves attraktivt for alle som bor i kommunen, og for andre som ønsker å flytte til den nye kommunen. Det er grunn til å anta at Vegårshei som bosted fortsatt vil være attraktivt også ved sammenslåing.

Positive konsekvenser	Negative konsekvenser
Mulig større attraktivitet for regionen	- Utkantene eller desentraliserte områder kan bli nedprioritert - Sterk sentralisering kan medføre redusert aktivitet i utkantene - Fortsatt kommunal utvikling av boligfelt/områder forutsetter/er avhengig av at dette garanteres i avtale ved sammenslåing

5.4. Konsekvenser av å slå sammen Vegårshei og Tvedestrand

Under dette punktet har arbeidsutvalget forsøkt å belyse noen konsekvenser ved å slå sammen kun to kommuner, Vegårshei og Tvedestrand.

Begrunnelse for dette valget er blant annet følgende:

- Vegårshei vil bli en liten utkantkommune i en Østre Agder kommune
- Det kan være problematisk med to bysentrum i et fem kommuner samarbeid i østregionen (Risør og Tvedestrand)
 - Lokal rivalisering (lokalisering mm)
- Vegårshei og Tvedestrand ligger geografisk nær hverandre (kortere avstander)
- Innlandsbygd og liten kystby kan være utfyllende
- Gode kommunikasjonslinjer (i motsetning til fem kommuner i alternativ 3)
- Vegårshei og Tvedestrand antas å være to kommuner med store muligheter til vekst blant annet på grunn av ny E-18

Tjenestetilbud

I forhold til sammenslåingsforslagene for Østre Agder og hele østregionen, kan distansen til beslutningsmyndighetene reduseres noe. Interkommunalt samarbeid med de øvrige kommunene i østregionen kan fortsette der dette er naturlig. En ny struktur mellom Vegårshei og Tvedestrand kommuner vil ikke bli noen stor kommune befolkningsmessig med bortimot 9000 innbyggere. Det er likevel grunn til å anta at sårbarheten innen flere fagfelt blir redusert, og det kan etableres mer attraktive fagmiljøer i en allerede kjent region. Ved en sammenslåing av kun to kommuner kan fordeling og lokaliseringsdebatten om hvor enkelte fagmiljøer bør være, bli forenklet.

På samme måte som for de øvrige sammenslåingsalternativene, så må primærtjenestene fortsatt være der brukerne bor og lever. Det er grunn til å anta at tilbudet innen flere av disse tjenestene fortsatt kan oppleves gode for innbyggerne også ved kommunesammenslåing. De største endringene vil også ved dette alternativet knyttes til administrative oppgaver.

Under listes opp noen positive og negative konsekvenser ved sammenslåing av kommunene Vegårshei og Tvedestrand (ikke uttømmende). Tabellene vil i stor grad ligne oversikten for de øvrige sammenslåingsalternativene.

Skole: Største endring vil bli sentralisert ledelse og administrasjon med lokal rektor.

Kapasitet i forhold til transport og plassbehov kan bli avgjørende for hvor elevene skal gå på Skole ved sammenslåing.

Positive konsekvenser	Negative konsekvenser
• Fagmiljøer kan sideforskyves • Lokal ledelse kan spisses	• Noe større avstand til beslutninger • Noe mindre påvirkning for distriktene på lokale forhold • Noe mindre kunnskap om desentraliserte forhold • Elevene kan bli spredt i større grad

Barnehage: Største endring vil bli sentralisert ledelse og administrasjon med lokal/e styrer/e

Positive konsekvenser	Negative konsekvenser
• Fagmiljøer kan sideforskyves • Lokal ledelse kan spisses	• Noe større avstand til beslutninger • Noe mindre påvirkning for distriktene på lokale forhold • Noe mindre kunnskap om desentraliserte forhold

Barnevern: Interkommunalt samarbeid fra 2016 (østregionen). Ved sammenslåing med Tvedestrand, fortsetter vertskommunemodellen.

Positive konsekvenser	Negative konsekvenser
• Større fagmiljø • Likebehandling av brukere / tiltak • Styrket tjeneste totalt sett • Mindre habilitetsutfordringer • Kommunal styring og kontroll	• Større fysiske avstander til brukerne

Pleie- og omsorgstjenester:

Største endring vil bli sentralisert ledelse og administrasjon, men lokal styrer funksjon. Viktige hensyn vil være befolkningsframskrivingen. Det vil bli flere eldre med ulike behov, og ny teknologi blir helt nødvendig for å møte hjelpebehov i fremtiden også ved sammenslåing. Kapasitet kan bli avgjørende for hvor pasientene plasseres i kommunen.

Positive konsekvenser	Negative konsekvenser
• Mindre sårbart fagmiljø • Enklere med oppgave – og personell forskyvning • Enklere å få til samarbeid på f.eks. hverdagsrehabilitering • Forenkling av oppgaveforskyvning sykehus/kommune • Mulighet for å plassere pasienter der det er ledig kapasitet	• Noe større avstand til beslutninger • Noe mindre påvirkning på lokale forhold • Overordnet ledelse kan ha mindre kunnskap om desentraliserte forhold • Utfordringer knyttet til oppgaveforskyvning sykehus/kommune • Noe mulighet for at pasienter må forvente å bli plassert der det er ledig kapasitet

Helsestasjon / jordmortjenesten: Viktige hensyn vil være befolkningsframskrivingen. Dagens form for interkommunalt samarbeid fortsetter ved behov.

Positive konsekvenser	Negative konsekvenser
• Reduksjon av sårbarhet i fagmiljø • Enklere å rekruttere til større fagmiljøer • Større grad av habilitet • Mulighet for økt tverrfaglig samarbeid	• Større avstand til beslutninger • Tverrfaglig samarbeid på tidlig innsats kan kompliseres grunnet større avstander • Lokalkunnskap og kjennskap og barn og familier kan reduseres • Mulig bortfall av lokal tjeneste

Legetjenesten: Det antas at deltjeneste fortsatt blir nær pasientene. Viktig å opprettholde pasientantall, for å unngå reduksjon i hjemler.

Positive konsekvenser	Negative konsekvenser
• Enklere å rekruttere • Mindre sårbart fagmiljø • Større grad av habilitet • Økt mulighet for tverrfaglig samarbeid rundt utsatte grupper/pasienter • Bedre rustet til oppgaveforskyvning sykehus/kommune • Større muligheter for spesialisering	• Større avstand til beslutninger • Mindre oversikt • Kommuneoverlegefunksjonen vil sentraliseres for oppgaver innen samfunnsmedisin • Lokalkunnskap til andre etater/hjelpeinstanser kan bli redusert • Mulig bortfall av lokal tjeneste

Psykisk helse / rus: En tjeneste med økning av brukere i samfunnet generelt, men også i Vegårshei. Mottak av flyktninger med traumer gir utfordringer knyttet til oppfølging og ressurser.

Positive konsekvenser	Negative konsekvenser
• Mindre sårbart fagmiljø • Habilitet • Enklere å rekruttere • Bedre mulighet til spesialisering og spisskompetanse innen ulike områder	• Nærhet til brukeren kan forsvinne / bli mindre • Lokalkunnskap om brukerne, nærmiljøet og ressurser kan bli mindre • Mulighet for tverrfaglig samarbeid kan reduseres • Grad av tilgjengelighet kan bli mindre

Næring, pendling og infrastruktur: Vegårshei kommune blir antakelig ikke hverken administrativt eller politisk sentrum i en ny to-kommune. Satsning på infrastruktur som E-18, og på sikt jernbane, vil kunne gi positive ringvirkninger til Vegårshei i forhold til raskere arbeidspendling og etablering av bedrifter. Dette uavhengig av kommunestørrelse og evt. sammenslåing. Bortfall av kompetansearbeidsplasser ved sammenslåing, kan i en overgangperiode og på sikt føre til bortfall av eksisterende detaljnæring. Det er vanskelig å spå hvordan anlegg som VSA vil bli prioritert i konkurranse med andre viktige aktiviteter i en ny kommune, men befolkningen i Tvedestrand er i dag flittige brukere av dette anlegget.

Positive konsekvenser	Negative konsekvenser
• Sentralisering av fagmiljøer og kompetanse i regionen • Flere kompetansearbeidsplasser samlet der ulike næringer finnes • Regionalt utviklingspotensial • To kommuner som kan forvente vekst pga. ny E-18 effekt • To kommuner med felles muligheter og utfordringer, og med mulighet for felles tilnærming	• I noen grad større avstand til brukerne og kundene • Noe færre desentraliserte kompetansearbeidsplasser • Flere pendlere, men neppe grunnlag for fraflytting • Bortfall av detaljnæring pga. at kundene benytter forretninger og bedrifter nær arbeidsplassen • Økt distanse (eierforhold) for styrende myndigheter til lokale lag og foreninger • Økt distanse til VSA (eierforhold) • Økt distanse, motivasjon og forståelse

	for lokale forhold ved nyetablering og satsningsområder • Noe mindre tilgjengelighet
--	---

Økonomi: Regjeringen vil benytte positive virkemidler for å stimulere til kommunesammenslåinger i reformperioden. I tillegg vurderes endring i skattesystemet og system for utjevning.

Positive konsekvenser	Negative konsekvenser
• Noe stordriftsfordeler • Sammenslåingstilskudd ca. 25 mill	• Stram økonomi for de fleste kommuner (både store og små) • Usikkert hva inntektssystemene blir

Politikk: Ulike indikatorer peker i ulik retning når det gjelder kommunesammenslåing og demokratiske verdier. Arbeidsutvalget har sett på noen faktorer i forhold til sammenslåing i østregionen.

Positive konsekvenser	Negative konsekvenser
• Habilitet • Flere å fordele saksmengde på gjennom flere politiske utvalg	• Kan bli noe vanskeligere å rekruttere lokalpolitikere fra utkantene • Kan bli noe mindre grad av legitimitet og tillit til lokalpolitikerne • Noe mindre kunnskap om desentraliserte saker • Mindre gjennomslagskraft for desentraliserte ønsker og krav • Kan gi lavere valgdeltakelse totalt sett • Fortsatt liten slagkraft mot sentrale hold distriktene og totalt i den nye kommunen

Identitet: Tilhørighet er en viktig faktor for identitet. Avstand kan skape manglende identitet.

Positive konsekvenser	Negative konsekvenser
	• Tilknytting er sterkere til bygda enn til den nye store kommunen • Noe mangel på oversikt og nærhet • Grunn til å tro at interessen for å påta seg politiske verv blir dalende • Konkurranseselementet mellom by og bygd kan virke hemmende

Attraktivitet: Vegårshei og Tvedestrand må oppleves attraktivt for alle som bor i kommunen, og for andre som ønsker å flytte til den nye kommunen. Det er grunn til å anta at Vegårshei som bosted fortsatt vil være attraktivt også ved sammenslåing.

Positive konsekvenser	Negative konsekvenser
Mulig større attraktivitet for regionen	- Utkantene eller desentraliserte områder kan bli nedprioritert - Sterk sentralisering kan medføre redusert aktivitet i utkantene - Fortsatt kommunal utvikling av boligfelt/områder forutsetter/er avhengig av at dette garanteres i avtale ved sammenslåing

6. Andre kommunesammenslåingsprosjekter

Alle kommunene i Østre Agder foretar utredning om kommunesammenslåinger utfra lik mal. Kommunene har imidlertid valgt forskjellige grader av tilnærming til temaet, og ulik grad av kvalitet og dypdykk i sine utredningsrapporter. Arbeidsutvalget i Vegårshei har valgt en mer "overfladisk" utredning og drøfting av noen sammenslåingsalternativer.

Arbeidsutvalget er ikke kjent med at noen av de andre kommunene har kommet til fasen med å inngå dialoger med andre kommuner.

Tabellen under synliggjør derfor kun de alternativer arbeidsutvalget selv mener Vegårshei kommunestyre bør se nærmere på.

	Alternativ 1	Alternativ 2	Alternativ 3	Alternativ 4
Risør				
Gjerstad				
Tvedestrand				
Vegårshei				
Åmli				
Arendal				
Froland				
Grimstad				

7. Andre konsekvenser for lokalsamfunnet ved sammenslåing

Arbeidsutvalget i Vegårshei har et felles utgangspunkt om at Vegårshei bør bestå som egen kommune også i fremtiden. Dette fordi kommunen har så mange kvaliteter, som utvalget mener best kan ivaretas ved fortsatt å bestå som selvstendig kommune.

I slike prosesser, der mange kommuner opplever en forpliktet "tvang" til å utrede, kan det være fristende å bevege seg rett til løsningene uten å gå veien om prosessene.

Arbeidsutvalget har derfor vektlagt å involvere hele kommunestyret i denne fasen, og ser det som naturlig å involvere hele befolkningen i det videre utredningsarbeidet fra høsten 2015. Et tverrpolitisk arbeidsutvalg har likevel vært kritiske til regjeringens bestilling, og sentral håndtering av prosessen.

Arbeidsutvalget vil derfor presisere noen faktorer som utvalget mener det må tas hensyn til i spørsmålet om sammenslåing med en eller flere kommuner.

Dette oppsummeres i enkle punkter under:

- Hvordan vil dagens kommuneplan påvirke og ha innflytelse for den nye kommunen
 - Kommuneplanprosessen involverte bredt og var eksempel på lokalt engasjement og eierforhold
 - En ny stor kommune vil antakelig ikke være så god samfunnsutvikler for Vegårshei som lokalsamfunn
 - Nærhet og lokalkunnskap må ikke undervurderes både i forhold til identitet, attraktivitet og for å levere gode tjenester til innbyggerne
- Erfaring fra andre reformer har synliggjort at mindre nærhet fører til større avstander mellom bruker og beslutningstaker og lengre saksbehandlingstid
- Det antas at annen og større kommunestruktur vil bidra som en bedre regions utvikler
 - Eksisterende struktur har også alt å tjene på regional utvikling og samarbeid
- Det er grunn til å anta at lokaldemokratiet kan dreie mer mot partipolitisk tenkning, enn dagens personfokus i lokalsamfunnet
- Muligheten for og opplevelsen av reell påvirkning kan svekkes betydelig
- Vil kravet til mer profesjonalitet til lokalpolitikeren bli så stor at rekrutteringen svekkes?

I de foregående kapitlene har arbeidsutvalget også vært innom:

- Tap av arbeidsplasser
- Tap av tjenester og funksjoner
- Synergier av bortfall av viktige funksjoner

Arbeidsutvalget er selvfølgelig oppmerksom på at det også er mange positive konsekvenser og fordeler knyttet til sammenslåinger, men mener at det på dette tidspunktet i utredningsarbeidet er flere positive sider ved fortsatt å bestå som egen kommune enn å bli del av en større.

Kapittel 8, viser en oversikt over vedlegg, som kan bidra til å belyse faktaopplysninger om dagens situasjon for Vegårshei og øvrige kommuner i Østre Agder.

8. Oppsummering

Som nevnt over, er denne utredningen basert på arbeidsutvalgets egne betraktninger, meninger, følelser og opplysninger fremkommet gjennom andre kilder som f.eks. SSB, forskning, Kostra mm. Arbeidsutvalget har forsøkt å være objektive, men utredningen bærer noe preg av at arbeidsutvalget mener Vegårshei er best tjent med å bestå som egen kommune. Ordføreren har oppsummert rapporten i punktene under.

8.1. *Arbeidsutvalgets konklusjoner*

- Vegårshei har i dag i hovedsak svært gode tjenester ovenfor innbyggerne. Arbeidsutvalget ser ikke at tjenestenivået vil bli bedre dersom en blir en del av en ny og større kommune, uavhengig av konstellasjon og størrelse.
- Arbeidsutvalget ser stor verdi i lokalpolitisk deltakelse og styring og ser en risiko for manglende interesse for aktiv politisk deltakelse dersom kommunen blir en del av større konstellasjoner. Små kommuner har ofte høy valgdeltakelse. Vegårshei ligger her på topp i Aust-Agder.
- Vegårshei opplever i dag ingen stor problematikk når det gjelder tilgang på kompetanse og søkere til kommunale stillinger. Det er en situasjon arbeidsutvalget forutsetter ikke vil endre seg vesentlig i fremtiden.
- Kommunen, både som politisk og administrativ størrelse, er den viktigste enkeltdriveren for vekst og utvikling av lokalsamfunnet Vegårshei. Dersom denne driveren tas bort er det naturlig å regne med at kommunen ikke vil oppleve samme fokus. Sagt på en alternativ måte: Vegårsheisamfunnet utvikles bedre fra Vegårshei enn fra Arendal.
- Dersom Vegårshei opphører som egen kommune har utvalget også pekt på negative effekter for lokalt næringsliv, tjenesteyting og andre lokale tilbud.
- Økonomisk er ikke Vegårshei dårligere stilt enn våre nabokommuner. Det er derfor ingen åpenbare økonomiske grunner til at kommunen bør eller må slås sammen med andre.
- Interkommunalt samarbeid oppleves så langt ikke særlig problematisk, jfr. diskusjonen rundt demokratisk underskudd.
- Arbeidsutvalget ser likevel utfordringer knyttet til eventuelt fremtidig ansvar for arbeidsområder med behov for svært spesialiserte tjenester og beklager at det ikke er skapt mer ro omkring hva sentrale myndigheter mener skal være kommunenes oppgaver i fremtiden. Det er grenser for hvor mange oppgaver kommunen kan sette bort "til andre" og fortsatt ha livets rett som egen kommune.
- Oppgavefordeling mellom stat, fylke/region og kommuner skulle vært avklart i forkant av reformen, slik som det ble gjort i Danmark. Det skapes derfor unødvendig usikkerhet knyttet til hva som bør være en liten kommunes strategi når det gjelder kommunestruktur.
- Fremtidig inntektssystem er et usikkerhetsmoment. Dersom dagens inntektssystem videreføres ser arbeidsutvalget, som tidligere nevnt, ikke at økonomi i seg selv er en grunn til å gå aktivt inn for sammenslåing med andre. Dersom Storting og Regjering gjør endringer i inntektssystemet i disfavør av små kommuner kan denne vurderingen måtte endres.

8.2. Anbefaling overfor kommunestyret

1. Det såkalte 0-alternativet bør utfra den kunnskap en sitter med i dag fortsatt være Vegårshei sitt foretrukne alternativ.
2. Kommunen bør gå videre å vurdere 2 andre alternativ;
 - Østre Agder
 - Østregionen
3. Videre oppfølging
 - Videre utredning av Østre Agder-alternativet bør skje i regi av sekretariatet og styret for Østre Agder.
 - Ordfører bes å kontakte ordførerne i østregionen for å se på interessen og muligheten for en videre koordinert utredning av dette alternativet.
4. Gruppa anbefaler at det avholdes folkemøte til høsten når videre prosess i utredningsarbeidet er avklart.
5. Et mindretall på (1 person) ønsker at kommunen også utreder et alternativ med Vegårshei og Tvedestrand. Gruppas flertall (5 personer) mener en slik utredning ikke er hensiktsmessig å bruke tid og ressurser på.

DEL 2 – VEDLEGG

9. Vedlegg (eget dokument)

- 9.1. Statistikkhefte
 - 9.1.1. Befolkning
 - 9.1.2. Arbeid og pendling
 - 9.1.3. Bo- og arbeidsmarkedsregioner
 - 9.1.4. Videregående opplæring
- 9.2. Sårbarhetsanalyse
- 9.3. KOSTRA - sammenligninger
 - 9.3.1. Utgifter barnehager
 - 9.3.2. Utgifter sosiale tjenester
 - 9.3.3. Utgifter til administrasjon
 - 9.3.4. Utgifter til politikk
 - 9.3.5. Utgifter til grunnopplæring
 - 9.3.6. Utgifter til gruppestørelse i grunnopplæringen
 - 9.3.7. Utgifter til omsorgstjenesten
 - 9.3.8. Utgifter til hjemmetjenester
- 9.4. Kommuneplan for Vegårshei kommune 2014-2015, Samfunnsdelen

10. Kilder

Det har blitt hentet materiale fra blant annet følgende kilder (ikke uttømmende liste):

- Fylkesmannen
- Fylkeskommunen
- KS
- Østre Agder
- Strategisk næringsplan for Østre Agder
- Kommunenes utfordringer i samhandlingsreformen (KS, 2012)
- Kommunens egne planer og styringsdokumenter
- SSB / KOSTRA
- Verktøyet "Ny kommune"